

АКТУАЛЬНО

«КРИМСЬКІЙ
СВІТЛИЦІ» - 25!

стор. 2

РІК МИХАЙЛА
ПЕТРЕНКА

КНИГА
ОДНОГО ВІРША

стор. 8-9

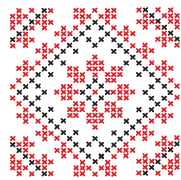
НА ПЕРЕХРЕСНІЙ
СТАНЦІЇ

ПОЛЬСЬКИЙ
АВАНГАРД

стор. 13

Загальнодержавна українська газета

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№52 | 29 грудня 2017

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

ISSN 2519-4429

У ПЕРЕДДЕНЬ НОВОГО РОКУ

стор. 3

ПЕТРО ВОЛЬВАЧ

ПЕРША САДІВНИЧА АКАДЕМІЯ

СТОП. 10, 11, 14, 15

Чому для видавництва унікальних україномовних культурологічних видань не знайшлося 2,5 млн грн? Заклали ж на виробництво і розповсюдження фільмів патріотичного спрямування 2018 року 500 млн...

Світлана СОКОЛОВА

Болоче питання підтримки державою видань ДП «Національне газетно-журнальне видавництво», підпорядкованого Міністерству культури України, порушували у виступах високоповажні гості, які зібралися на урочистості з нагоди святкування 25-річчя газети «Кримська світлиця». Вітання переміжувалися із тривожними роздумами про майбутнє цього та інших часописів і подивом: невже державні мужі не розуміють значущість друкованого слова, що в нинішніх українських реаліях стає зброєю буквально?

Головний редактор газети Віктор Мержвинський подякував гостям за те, що прийшли підтримати світличан, бо для них це надзвичайно важливо.

«Порушуючи тему «Кримської світлиці», «Культури і життя», усіх видань цього відомства, хочу сказати, що сьогодні найважливіше – не ленінська формула про кіно, а саме інформація. Її бракує, і, зокрема, в Криму, – висловив переконання Павло Мовчан, голова Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка. – Залишаються проблеми фінансові, поширення газети, присутності інформації, яку вона містить, у свідомості хоча б регіону Причорномор'я. Я не кажу вже про Крим. Адже нікуди українці звідти не поділися. Треба употужнювати, ретрансляційні канали робити. У нас є багато відомств, у тому числі й Юрія Стеця. Він хоч копійку дає на це? Є відомство, яке займається окупованими те-

ПИТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

риторіями. Де вони? Чому вважають, що це неважливо?

Міністр культури є в цьому призначенні, – внизу інший захід, але зараз, на жаль, відсутній (хоча запрошували, – Ред.). А він би мав це чути.

Якщо ми почали міжнародну справу повернення Криму в лоно України, то, безперечно, питання «Кримської світлиці» мусить бути першим пунктом у Міністерстві культури. А якщо є загроза існуванню всіх видань – місячників, тижневиків? Де, в якій країні таке може бути? Ідеться про національну безпеку – фактор найвизначальніший. Я сподіваюся, що нас почують».

«Це – національна безпека України, ідеологія, інформаційний простір, – погоджується із паном Мовчаном Андрій Щекун, генеральний директор ДП «Національне газетно-журнальне видавництво». – І я не можу зрозуміти, чому, коли звернули увагу на кіно, – 500 млн грн фінансування на 2018 рік, на Інститут книги (закладено близько 100 млн), а для всього нашого видавництва не знайшлося в бюджеті додаткових 2,5 млн?! Мені пишуть: якщо треба, скорочуйте чисельність штату, зменшуйте наклад.

Сьогодні редакція газети «Кримська світлиця», переведена на материк, у Київ, базується

Павло Мовчан

Головний редактор газети Віктор Мержвинський

на базі ДП «Національне газетно-журнальне видавництво». Видання є прапором і символом української незалежності й утвердження українських національних цінностей в АР Крим.

Генеральний директор переконаний: без «Кримської світлиці» не може бути інформаційної політики щодо деокупації Криму, що мають розуміти чиновники, які намагаються переконати керівництво підприємства, що друкована версія газети не потрібна, і вона має переформатуватися в Інтернет-видання. «Газета є носієм інформаційної політики щодо висвітлення питання окупації Криму, шляхів подолання окупаційного режиму і повернення півострова в лоно України, – наводить аргументи А. Щекун. – Її читають, можуть з упевненістю сказати, і в Криму.

Складно видавати, але ми відновлюємо часопис, маємо 300 передплатників, наступного року буде близько 1000. Щотижневик виходить накладом 1000 примірників, продаємося в кіосках «Союздрук», поширюємося через відділення «Укрпошти».

Почали на 8-ми шпальтах готувати, є плани виходити на 16-ти. Немає передруків. Усе вимагає фінансових ресурсів, а в нас два роки поспіль недофінансування 50%. Але рік прожили, і йдемо в наступний з видатками, які є, отож заклали більшу ціну на передплату.

Вважаю, що друковані ЗМІ повинні бути, бо у Міністерства культури позиція: переформатуйтеся в Інтернет-видання, нам не потрібні друковані. Це стосується й журналів – «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Київ», «Музика», єдиних у своєму роді на всю Україну. У Німеччині, наприклад, 20 журналів тільки в галузі театру фінансуються з бюджету, то про що можна говорити?

До речі, сьогодні більше 50-ти посольств передплатують газету «Кримська світлиця». Нас привітали, наприклад, з посольств Німеччини та США».

Рефат Чубаров, голова Меджлісу кримськотатарського народу, повідомив, що завдяки «Кримській світлиці» сформувалося українське коло на півострові і висловив переконання: «Коли ми повернемося, – «Кримська світлиця» буде головною газетою автономії, яка виходитиме державною мовою в Криму поряд з виданнями кримськотатарською».

Фото на згадку

Фото В'ячеслава Юрченка та агенції QNA

ПРОСВІТЯНИ Й ВЕТЕРАНИ — ДІТЯМ

Свято для дітей – то не лише подарунки. Діти, особливо найменшенькі в ці дні чекають від Святого Миколая дива, яке мусить обов'язково статися на їх очах. Бо й досі, як розповів мені Олег Умінський, керівник громадської організації «Купол», ініціатор свята, дехто із них вірить, що їхній татко живий, він просто зараз на небі і незабаром повернеться до них...

Микола ЦИМБАЛЮК

Про них вони, воїни 95 десантно-штурмової бригади, інших військових підрозділів і добровольчих батальйонів, думали в останні хвилини свого життя, там, на фронті, в зоні АТО.

І в переддень Святого Миколая можливо не диво, а тиха радість і трішечки щастя увійшло в душі їхніх осиротілих дітей. Над цим працювали не лише просвітяни

дості і захоплення було в їхніх оченятах.

А що вже казати, коли розпочалася концертна програма, з якою приїхала просвітянка, заслужена артистка України Інеса Братушик зі своїми вихованцями, семирічною Соломією і одинадцятирічною Софією. Обидві дівчатка вчать в Київській музичній школі № 14 ім. Д. Кабальєвського. Софія Поліщук, мама якої, до речі, кримчанка, є

як і Соломії Хоми (мама пестливо називає її Солею), доньки Інеси Братушик, яка незважаючи на свої лише сім рочків уже також є лауреатом міжнародного конкурсу. Коли вони співали, то в залі ніби ангели кружляли, ділилися опісля глядачі.

З великим захватом сприйняли діти й дорослі виступ Інеси Братушик. Її запальний, іскрометний виступ, прекрасна, як завжди, манера виконання у поєднанні з щирим і душевним спілкуванням поволі розтопили кригу замкнутості і суму, який попри все був присутній на обличчях матерів.

Ще довірливішою і теплішою стала атмосфера, коли діти почали отримувати подарунки від просвітянського Миколая – книжечки, які щедро виділив для них відомий український письменник, лауреат Шевченківської премії, директор видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» Іван Малкович.

А насамкінець, завдяки подаркам – авіаційному клубу «Авіатик», з неба спустився жовтенький і кругленький, як сонце, маленький гелікоптер, з якого вийшов до дітей веселий довгобородий Святий Миколай. А з ним – мішки з подарунками, де крім іграшок, солодощі і пряники...

лауреатом багатьох міжнародних і всеукраїнських конкурсів. Її виконання кількох пісень просто полонило і зачарувало дорослих і дитвору. Так само

з Києва у співпраці з Центром морально-психологічного забезпечення Збройних сил України. Головну турботу взяли на себе житомирські ветерани з громадського формування БОК «УНСО-Полісся» разом з представниками місцевого авіаційного клубу «Авіатик», яке очолює Леонід Крігер.

На свято були запрошені не лише діти родин, які проживають у м. Житомирі, а й з найближчих районів області. Свято Миколая для них почалося з екскурсії на аеродромі, де вони з цікавістю могли побачити, торкнутися легкокрилих небесних літунів і почути про них цікаві розповіді. А потім і самим (найменшеньким – у супроводі матусь) піднятися в повітря на літаках чи гелікоптерах. Треба було бачити, скільки то ра-

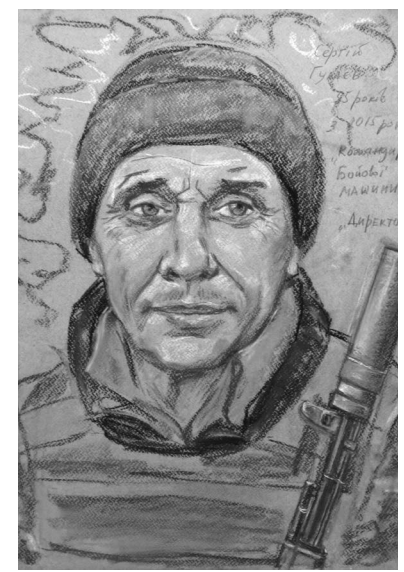
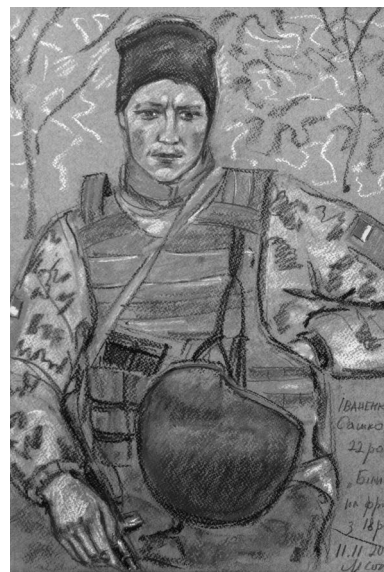
Уже не перший рік у військових частинах Збройних сил України активно й ефективно працюють так звані високомобільні групи внутрішніх комунікацій. Вони покликані виконувати завдання з морально-психологічного забезпечення бойових підрозділів і частин, насамперед, на Східному фронті.

портрети наших захисників, яких Марина Соченко (кілька днів тому їй присвоєно почесне звання Заслужений художник України) зробила понад 60.

Кияни і гості міста мали змогу відвідати першу виставку під назвою «Народжені вільними», яку організували, повернувшись із фронту, Центр морально-психологічного забезпечення ЗСУ і Товариство «Просвіта» ім. Тараса Шевченка в День Збройних сил України. Були на ній, звичайно, і військові, які високо оцінили цей проект.

Варто сказати, що це була перша художня виставка «Народжені вільними». Надалі вона мандруватиме не лише місцями постійної дислокації наших бригад чи інших підрозділів, а й усіма обласними центрами України. А галерея пастельних портретів наших героїв поповнюватиметься і надалі. Тож нова форма національно-патріотичного і водночас естетичного виховання нашої молоді, як засвідчила

ПАСТЕЛІ МУЖНОСТІ

Ця робота була і є не менш, а може й більш важливою, ніж матеріально-технічне чи фінансове забезпечення наших захисників. Форми та методи роботи цих груп, які формує Центр МПЗ ЗСУ різноманітні – від координації капеланської служби до культурно-мистецьких і просвітницьких заходів, розрахованих на обмежену аудиторію. Тож, з огляду на специфічність завдання, цього разу в групі «Браво» окрім військових було лише двоє просвітян, і один з них – художник.

За півмісяця роботи на південно-східній лінії фронту група об'їздила багато взводних і ротних опорних пунктів. Відбулися десятки зустрічей з нашими захисниками, завезено сотні українських книг, журналів, газет. Читалися лекції на історичну тематику безпосередньо на передовій – в окопах, бліндажах, наметах, госпітальних палатах. Але найвагомішим результатом просвітницько-мистецького десанту стали

прем'єра просвітянсько-мистецького проекту у співпраці з Центром МПЗ ЗСУ в Українському домі, має великий духовний потенціал.

Микола ЦИМБАЛЮК

Завжди захоплювався курдами. Дослідження теми ідентичності без вивчення курдського феномену будуть поверховими. Живуть без держави, а мову вперто зберігають. Мабуть, це такий мусульманський феномен, коли основне життя зосереджене в родині, молодші поважають старших і до їхнього голосу завжди прислухаються.

Сергій ЛАЩЕНКО

Попри бездержавний статус курдської мови, вони і в Туреччині, і в Сирії, і в Іраку непогано зберігають свою ідентичність. Інша справа – українці. Порівняно з курдами – більш розпорошені, традиції підтримки «своїх» практично відсутні, старших слухати необов'язково... Тому й державність не рятує. Але це не означає, що ми приречені на зросійщення. Варто тільки активніше вивчати досвід інших народів та й свій використовувати. А він у нас багатющий!

«КАВКАЗЬКИЙ» ПОШТОВХ

Візьмімо донецький досвід столітньої давності. У романі Володимира Сосюри «Третя рота» є така сцена. На запитання матері, чому не хоче поцілувати дідуся, малий Володя відповів: «Потому, что от него несет хохлом...» Курдська дитина сказала б щось подібне? А Володя сказав. Значить, наслухався вже подібного на вулицях? Видно, були вже й тоді на Донбасі свої гіркіни-табачники... Як вдалося Володі Сосюрі в таких умовах вирости порядною людиною, українцем – сказати важко. Очевидно, певну роль зіграли інші чинники. Пошлюся на донецьких краєзнавців, зокрема, на книжечку Валерія Романька «Володимир Сосюра й українська мова». Є в ній цікавий момент: «Ще хлопчиком познайомився Володя з мешканцями Кавказу, очі яких палали вогнем їхньої Батьківщини – грізного і похмурого краю. Горці, ровесники Сосюри, були бідними, але чимось буйним, диким і гордим віяло од них...» Можливо, що й цього по-

МЕХАНІЗМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОМОВНОСТІ

Мирослава Горностаєва (ліворуч) із запорізькими однодумцями

штовху було достатньо. Адже тодішне оточення сьак-так забезпечувало знання рідної мови. А додатковим поштовхом для подальшого духовного зростання стали кавказці. Очевидно, щось подібне відбулося до війни у душі іншого патріота Донбасу – Олексія Зоца. Той у юні роки побував на Кавказі і залишив для нас такі ось рядки:

*...Від гостинних молодих
грузинів
У долині в кахетинську рань,
Я про тебе казку, Україно,
Слухав біля братнього костра...*

Гармонійне поєднання трьох чинників – кавказької гостинності, теплої ставлення до України і безмежної гордості за свою Грузію цілком могло вплинути на юного філолога з Донбасу. На багатьох нинішніх зрілих патріотів-українців свого часу саме так колись впливала Прибалтика. Додам лише, що згодом Олексій Зоц виховав у патріотичному дусі свого сина – нинішнього редактора українськомовної «Донеччини» Ігоря Зоца. Той досі тримає на пла-

Пам'ятник українсько-грузинської дружби в Генієську

ву газету, хоча держава фактично відмовилася її фінансувати. А пан Ігор, своєю чергою, виховав українського прикордонника, лейтенанта Саву Зоца. Сава, перебуваючи у Криму на момент його окупації, не зрадив навіть тоді, коли зраджували полковники. Ось така чудова донецька родина, яка попри всі випробування, не зрікається українства.

ФАКТОР КАЗКОВОЇ ГУЦУЛЬЩИНИ

Можу сказати про себе і про деякого з моїх ровесників. Спілкуючись від народження російською, ми стали українофілами лише після перегляду фільмів «Тіні забутих предків» та «Білий птах з чорною ознакою». Колоритна гуцульська говірка, а особливо довге волосся гуцульських парубків (тоді воно саме входило в моду) справили на нас неабияке враження. А головне – Карпати! Вони зробили українкою і мешканку Запоріжжя Мирославу Горностаєву. Вона детально описала свій шлях до рідної мови: «Якось матері випадково дісталася путівка на родинне турне

Західною Україною. Турне було розкішним: збір у Києві, потім Кам'янець-Подільський, Хотин, Чернівці, Вишніця, Яремче... З пішохідними прогулянками по горах і печерами Довбуша. Щоправда, дружина мого дядечка, яка була родом з Магадану, запевняла, що там живуть жадливі бандерівці, котрі «русскаво чела века» в крамницях не обслуговують. А я ж мала провести серед бандерівців три тижні і... не спалитися. До речі, бандерівці стояли у мене в одному асоціативному ряду з шевченковими гайдамаками, Кармалюком, Олексієм Довбушем, а також Робін Гудом, індіанцями Купера та іншими славетними розбишаками. Тобто погані, але романтичні хлопці, яких «блідоділиций англієць» мусив боїтись. Що ближче ми підбирались до оспіваних Хоткевичем і Стефаніком гір, то кращою ставала моя українська. Люди довкола були милі й привітні – причому я відчувала, що мої мовні старання їм подобаються. У Вишніці у мене з'явився ще один навчитель, екскурсовод Дмитрик, який умів розмовляти, як справжній гуцул. А може, він і був гуцулом? Дмитрик був молодим і дуже милим. Як же мені не хотілося повертатись додому...»

КУРОРТНА ОДЕСА, «ВАТНЕ» ЗАПОРІЖЖЯ І ПРИФРОНТОВИЙ МАРІУПОЛЬ

Мирослава повернулася з Карпат свідомою українкою. Минуло багато років... Тепер вона самовіддано воює за мову в рідному Запоріжжі. Її досвід дуже повчальний, тим паче, що Мирослава очоче ним ділиться з представниками великих міст Південного Сходу. Пише, зокрема й таке: «Останнім часом почастишали пости-репости про те, що в Одесі українськомовній людині дуже тяжко спілкуватись українською. Мое рідне місто в плані мови – та сама Одеса. Тоб-

то українська мова на вулицях може пролунати від студентів, приїжджих і фанатичних аматорів рідної мови, яких, до речі, стає все більше. Рівень «ватності» й агресії в нашому пролетарському місті на порядок вищий, аніж в курортній Одесі – я за свої слова відповідаю. Бо Запоріжжю не потрібно заманювати до себе курортників і бути з ними ввічливими. І що ж я бачу в себе вдома? Є певний відсоток людей, які, почувши українську, радісно відгукуються – найчастіше суржиком. Є певний відсоток агресивних дурнів, в основному, нетверезих. Їм завжди можна пригрозити копами. Але за два десятки років мені жодного разу не довелося звертатися до ментів. Спитаєте, чому? А тому, що в мене на лобі не написано: «жертва». Тому, що я не нервую, коли співбесідник уперто продовжує спілкуватися російською, а повинен (якщо він державний працівник, або касир у супермаркеті) говорити українською. І коли вмикають дурня – «я тебе не панімаю», то я можу увімкнути ще більшого дурня і під регіт черги розлого пояснювати дівиці за прилавком, що цукор – «це таке біле, сипуче, солодке...»

Як бачимо, такий креативний підхід допомагає. Головне – бути справжньою козачкою! Здавалося б, війна на Сході надовго затримає поширення української мови у тих краях. А виходить, що навпаки. Громадська активістка Марина Черепченко (розмальовані нею тетраподи стали візитівкою Маріуполя!) пише про ставлення її родини до мови:

«Мій син розмовляє російською, бо ми російськомовні... Але він почав вивчати і вже добре говорить англійською, бо це потрібно. Шукаємо вчителя з української, бо попередку ЗНО. Але в особливих випадках ми всі переходимо на українську, бо це особлива мова. Надто тепер. У центрі Маріуполя, особливо в супермаркетах, вже часто чути українську. Її вживають кремені, бородачі бійці «Азову», ЗСУ, волонтери... Вважаю обов'язком підтримати їх і тому, на знак солідарності, спілкуюся з ними українською».

Тож побажаймо успіхів нашим «першим ластівкам» з Приазов'я, Харкова, Запоріжжя, Одеси – всіх куточків нашої Батьківщини!

Маріупольський тетрапод з висловом Володимира Сосюри про мову

Кадр із фільму «Тіні забутих предків»

МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

Визначено переможців Всеукраїнської науково-технічної виставки-конкурсу «Майбутнє України».

Ними стали Василь Фречка (Закарпатська обл.) з технологією отримання сировини для виробництва паперу з опалого листя; Василь Моця та Віта Маціборська (Івано-Франківська обл.) зі спільним проектом «Створення тонких і надтонких електродів – один зі шляхів вирішення проблеми збільшення циклів заряд-розряд»; Роман Квітницький (Сумська обл.), що створив Мендосинський двигун; Наталя Моніна (Київ), яка представила технологію вироблення електроенергії на рейках залізничної колії фотоелектричним та індукційним методами та Максим Шуманов (Волинська обл.), що розробив систему відстеження БПЛА. Також спеціальний приз, як пер-

зі зменшення використання газу чи бензину, вони пропонують альтернативу традиційним енергоносіям тощо. Водночас ідеї ефективні і бюджетні, що є важливою перевагою в нинішніх економічних умовах», – зазначив президент Малої академії наук Станіслав Довгий.

спективний науковець, отримав Владислав Ундерко за проект «Робота побутового однофазного конденсаторного асинхронного двигуна в режимі генератора».

Загалом у рамках щорічної Всеукраїнської науково-технічної виставки-конкурсу «Майбутнє України» було представлено 119 винаходів школярів з усієї України. Восьмий рік поспіль Мала академія наук України демонструє інноваційні проекти своїх вихованців, які можуть бути корисними людству. Цього року виставка відбулася в рамках II Міжнародного форуму «Innovation Market».

«Суспільство і бізнес уже давно сприймає розробки школярів як серйозні проекти, варті уваги і впровадження. Ми активно працюємо над тим, аби знайти підприємців з ідеями наших учнів. Особливу цікавість викликають винаходи, спрямовані на енергозбереження та заощадження ресурсів. Слід зауважити, що в цьому напрямі діти активні і креативні: багато їхніх проектів містять ідеї, пов'язані

Традиційно школярі представляли свої винаходи у семи номінаціях. Восьмикласник Кирило Стрельбицький (Донецька обл.) представив макет «розумного бойлера», який зекономить енергоресурси і кошти споживачів. Для цього пристрою юний винахідник написав програмне забезпечення, яке відстежує роботу бойлера, збирає основні показники і дає можливість регулювати режим ро-

боти. Десятикласник Данило Коваленко (Київ) придумав, як дати друге життя відпрацьованим автомобільним шинам. Він розробив оригінальний спосіб утилізації – глибоке охолодження рідким азотом з подальшим подрібненням ультразвуком. Отриманий у такий спосіб матеріал можна використовувати для футбольних полів, інвалідних візків, тротуарних плит, дахів тощо. Одна з переможниць конкурсу, одинадцятикласниця Наталя Моніна (Київ) пропонує виробляти електрику на рейках залізничних колій. Винахідниця підрахувала: якщо на 35 тисячах квадратних кілометрів залізниці встановити сонячні батареї, можна отримати до 2% електрики, яку споживає вся Україна. Автономну роботизовану газонокосарку представила на виставці одна з наймолодших учасниць – восьмикласниця Софія Санжаровська (Київ). Завдяки GPS-модулю та акумулятору прилад самостійно приведе до ладу газон, а вартість його лише чотири тисячі гривень. Назар Марченко (Кіровоградська обл.) презентував «швидку допомогу для корів» – це унікальна мобільна операційна на колесах, використання якої допоможе зберегти життя худобі. Окрім того юнак розробив спеціальний нашийник з чіпом для корів, який допоможе власнику моніторити стан здоров'я тварини. Також на виставці можна було побачити екологічну упаковку, інноваційні матеріали для виготовлення меблів, технологію виробництва паперу з опалого листя, ручку, що розмовляє, енергетичне дерево, паливо з мильних відходів, нічні окуляри для водіїв, «збирач туману», мініпланетарій, прилад для знищення паразитів та багато іншого.

Оцінювали проекти винахідників провідні вчені України. Переможці отримали дипломи, цінні подарунки та заохочувальні призи.

Прес-служба МАН України

На базі Національної академії державного управління при Президентові України та Державної архівної служби України відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Архіви в сучасному світі: виклики та завдання», присвячена 100-літтю розвитку архівної системи в Україні.

У конференції взяли участь майже 130 осіб, які є представниками органів державної влади України, керівниками центральних державних архівів та інших архівних установ і музеїв України, Польщі, Білорусі, Азербайджану, Вірменії, а також провідними вченими, громадськими діячами, представниками IT-бізнесу, навчальних і наукових закладів.

Archiwistów Polskich (SAP – Асоціації польських архівістів), директором Державного архіву в Лодзі П. Завільським підписали угоду про співпрацю між Спільною архівістів України та Асоціацією польських архівістів.

Конференція стала майданчиком для поглиблення міжнародних контактів. Директор ЦДЕА України Ю. С. Ковтанюк взяв участь у протокольній зустрічі Голови Державної архівної служби України Т. І. Баранової з Генеральним директором державних архівів Республіки Польща В. Возняком, директором Державного архіву у Пйотркові Трибунальському Т. Матушаком та старшим спеціалістом Департаменту архівної справи Генеральної дирекції державних архівів Республіки

АРХІВИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ: ВИКЛИКИ ТА ЗАВДАННЯ

Організаторами заходу виступили: Державна архівна служба України, Національна академія державного управління при Президентові України, Спілка архівістів України, Центральний державний електронний архів України, Центральний державний архів зарубіжної україніки, Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства.

Учасники конференції у форматі пленарного та секційних засідань обговорили широкий спектр питань щодо основних проблем та завдань архівів у сучасному світі.

У межах роботи конференції голова Спілки архівістів України, професор кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук, професор М. Г. Щербак разом із заступником Stowarzyszenie

Польща К. Кілішек. У ході зустрічі обговорено стратегічні напрями активізації діяльності України та Польщі в архівній сфері, зокрема плани щодо спільних виставок архівних документів, плідної співпраці польських колег з нашими архівістами у вивченні й запозиченні найсучасніших технологічних розробок з оцифрування та реставрації архівних документів, взаємообміну під час стажування українських і польських фахівців, наукових конференцій та інші важливі проекти двостороннього співробітництва.

Програма конференції передбачала для своїх учасників оглядові екскурсії до Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного, Центрального державного історичного архіву України, Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України, Національного заповідника «Софія Київська».

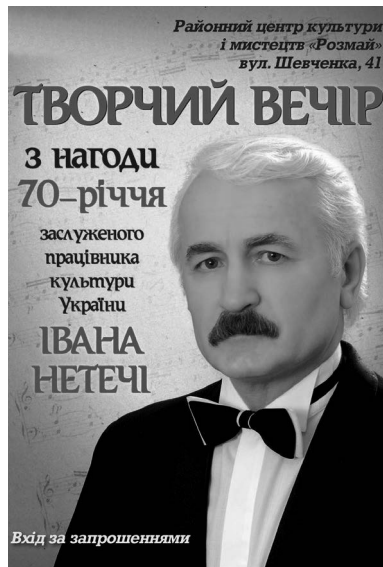
На конференції панувала тепла атмосфера, яку підсиливали чари української пісні у виконанні тріо бандуристок «Злагода» Київського національного університету культури і мистецтва та фольклорного ансамблю «Крالیця».

Він – директор, художній керівник, диригент, педагог, автор-теоретик хорового співу, громадський діяч. Його називають продовжувачем традицій Миколи Лисенка.

Іван Михайлович Нетеча народився в с. Бедриківці Городоцького району Хмельницької області. Народився для того, щоб, завдяки таланту і праці, із звичайного вчителя музики СЗОШ № 1 та ЗОШ № 14 вирости до сподвижника вокально-хорової культури Поділля. Українець за національною приналежністю і патріотичною свідомістю, Іван Нетеча робить подарунок Україні у річницю її незалежності – ініціює відкриття першої на Поділлі, третьої в Україні міської дитячої хорової школи.

ЖИТТЯ ЗАРАДИ МИЛОЗВУЧЧЯ

Так розпочинається велична і щедра справа його життя – служіння пісні і красі.

У високості шані, популярності, численних відзнак та нагород, маестро піднявся на крилах «ЖУРАВЛИКА». Колектив народної дитячо-юнацької хорової капели заснований Іваном Нетечею ще у далекому 1979 році. Відтоді мистецький трикутник «Нетеча» – «Журавлик» – «хорова школа» відточує грані гармонійного милозвуччя Поділля. Гастрольні тури Україною та зарубіжжям відзначилися не лише величною панорамною найрізноманітніших нагород, а й популяризацією українських народних, духовних, світських пісень у Болгарії, Польщі, Литві, Німеччині, Іспанії, Словаччині. Духовні, стрілецькі, народні та пісні вітчизняних авторів уражають виконавською майстерністю. Пісні мовою оригіналу капела виконує з не меншим задоволенням, ніж українськомовні. Іспанська народна пісня «Клавелітос» – улюблена пісня хору.

У творчому активі «Журавлика» – запис чотирьох концертних програм у фонді Національної радіокомпанії України. Важливу роль у взаємообміні досвідом відіграла співпраця з талановитими колегами-однодумцями і дружніми колективами Хмельниччини та всієї України. У хоровій школі, де професійно підібрані чуйні педагоги, якісна естетика пісні і музики не байдужа нікому. У школі діє народний жіночий вокальний ансамбль викладачів «Пастораль», зразковий хор хлопчиків «Калино-

ве гроно», хор дівчаток молодших класів. У такій динамічній творчій атмосфері хорова школа навесні 2017-го відзначила свій 25-річний ювілей. Чверть століття – як нове народження, вічне оновлення й утвердження в часі. Заслужена артистка України Марина Одольська, «золотий баритон сучасності» Андрій Бондаренко, солістка Хмельницької обласної філармонії Мирослава Слесар, оперні співаки Андрій Кримінський, Олена Лютаревич, Оксана Томків, Вікторія Цюпак, поп-співачка Анна Зотьева, естрадні виконавиці Ірина Чорномиз, Наталія Мамчур, Юлія Вишневська – і це ще не всі яскраві імена вихованців школи.

Які ще вершини підкорювати відміннику народної освіти України (1988), володареві лицарської доблесті V ступеня Міжнародної організації «Лицарський орден Михаїла Архістратига» (2002), лідеру регіону в галузі музичного мистецтва (2002), володареві Ордену Святого Апостола Андрія Первозваного (2012), почесної відзнаки Міністерства культури та туризму України «За досягнення в розвитку культури і мистецтва», заслуженому працівникові культури України (2016), який упродовж 48 років вірно служить на культурно-мистецькій і педагогічній нивах? Програма ювілейного концерту з нагоди 70-річчя вчителя і майстра наповнена мистецькими шедеврами у виконанні відомих артистів, серед яких учні, друзі, колеги.

Ольга ЗьОМКО

СОЛОВЕЙКО УКРАЇНИ — ОЛЯ МЕЛЬНИЧУК

Щедрий наш древній Київ на юні мистецькі таланти! У цьому яскравому вінкові чарівною квіткою замайоріло ім'я учениці 10 класу 106-ї столичної школи Ольги Мельничук. Дівчинці лише 15 років, проте маємо всі підстави називати її творчою особистістю і справді обдарованою співачкою.

Арсен НАЛИВАЙКО

А захопилась Оля мистецтвом співу у випускному класі початкової школи, вирішивши піснюю віддячити своїй першій улюбленій вчительці Лесі Анатоліївни Мантулі. Разом з мамою обрали пісню «Посвята вчителю». Того пам'ятного дня дівчинка так чисто і натхненно заспівала, що змусила весь зал стоячи аплодувати, зі сльозами на очах.

Хто зна, можливо, саме того дня народилась у Києві ще одна пісенна зірочка, зрозумівши, що її покликання – співати. Крок за кроком, за підтримки вчительського колективу школи (і не тільки), Оля й справді почала розкриватись як неординарна цікава мисткиня.

Особливим для Олі став нинішній рік, упродовж якого вона взяла участь у 14-ти Всеукраїнських і Міжнародних вокальних конкурсах та всі їх виграла, здобувши п'ять Гран прі і 9 перших місць!

Не стану перераховувати всі ці конкурси, які очолювали видатні митці України і світу. Кожний з них став для Олі школою випробувань, де треба було сконцентрувати і голос, і душу, і серце. Без особливих надій дівчинка

поїхала до Миргорода на Міжнародний конкурс «Соловейко України», який проводиться під патронатом Леоніда Кучми.

Там вона за одностороннім рішенням журі виграла Гран прі, виконавши надскладні музичні твори: «Дніпровський вальс» І. Шамо і «Адажіо» Альбіні. Підбиваючи підсумки конкурсу, голова журі, народний артист України Мар'ян Гаденко захоплено сказав: «Ти, Олю, своїм лірико-кологатурним сопрано нагадуєш голос незабутньої Євгенії Мірошніченко. Ти її живе продовження і вже сьогодні готова виступати на світових оперних сценах!»

І дівчинка заслуговує на такі високі оцінки! А розвивають її мистецький дар викладачі Київської музичної школи № 26 на чолі з директором Семченко Тамарою Петрівною і улюбленим концертмейстером Іриною Фесик. А ще Оліна мама – Наталія Андріївна Мельничук, яка на відмінно закінчила два факультети Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Вона також Лауреат Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів, але була змушена залишити сцену. Тож усі сили вкладає в свою донечку. Саме завдяки їй Оля впевнено долає нові й нові творчі сходинки. У свої 15 років вона з легкістю виконує такі музичні шедеври, як арія «Йолан» з опери Г. Майбороди «Милана», «Соловей» А. Аляб'єва та інші. Музичні фахівці водногос стверджують, що так філігранно, як Оля, ці твори виконували лише геніальні митці з минулого! Це дитина, чий талант зможе перерости, з Божою допомогою, у явище!

Оля Мельничук

Почесний Голова журі конкурсу «Соловейко України», експрезидент України Леонід Данилович Кучма в Подяці Наталії Мельничук за її талановиту доньку пише: «Нехай Ваша професійна діяльність завжди знаходить відгук у серцях тих, хто потребує підтримки». Наталія Андріївна з тих, хто готовий усе віддати за духовну підтримку й розквіту талантів України. Але їм дуже потрібна й підтримка матеріальна. І тут хотілося б почути живий голос багатих людей, меценатів, зрештою, – голос держави, якщо вона хоче, щоб не згасали молоді таланти. Бо саме вони своїм натхненням прославлятимуть Україну в майбутньому.

А тим часом юна співачка знову вражає своїми перемогами. От і щойно здобула дві Перші Премії на авторитетних оперних конкурсах столиці.

Так тримати, Олю!

НІНА СУПРУНЕНКО: «ПРО СЕБЕ МИ НЕ ЗНАЄМО НІЧОГО...»

Харківська поетеса і журналістка Ніна Супруненко у своєму місті – людина не лише відома, але й шанована. Але останнім часом її дедалі рідше можна побачити на публічних заходах і поміж людей. А вже відійшов у вічність її коханий чоловік, який надихав на поетичні злети.

Леся САМІЙЛЕНКО

Душа цієї жінки завжди поруч із пам'яттю про нього. Перегортаючи сторінку за сторінкою її книги вибраного

Ніна Супруненко

«Щоденник пам'яті», усвідомлюєш той стан дружини і друга, який з роками породжує бажання поділитися спогадами. Ніна Супруненко – поетеса, і їй притаманне поетичне, метафоричне і просторове мислення, що вводить читача у світ її роздумів та філософії буття.

Книга має посвячення, яке авторка висловила такими словами: «Світлій пам'яті Олександра Олександровича Супруненка, мого чоловіка і батька моїх дітей».

Усе, що думається цій жінці після розлуки з ним і про що мріялося у щасливі дні їхнього життя йдеться чи не в кожному другому вірші. Такі події в житті кожна людина переживає по-своєму. Обдаровані люди, зокрема поети висловлюють поетичною мовою не лише гостроту болю, а й особливий зміст.

XXX

Запалені свічки в намолених місцях.

Гіркі ридання і солоні сльози.
У сорок днів – як в сорок років шлях.

І як усе це бідне серце зносить?!

Вдень – як у сні.
У сні – як наяву.
Не розлучаюсь надовго з сльозами.

Живу – бо плачу.
Плачу – бо живу,
Скорочуючи відстані між нами.

XXX

Про себе ми не знаємо нічого –
Мов кошенята, що незрячі ще...

Звертаємось у розпачі до Бога,
У сумнівах своїх як під дощем.

За що? Навіщо? Як же? Як це сталося?

Питання. Що без відповіді знов...

А серце рива безмірна жалість

І рушаться основи всіх основ.

Безмірне горе виміру не має.
Глуха безвихідь душу розрива.
Про що ж тобі (молюся, щоб у раї!)

Весела пташка радісно співає?

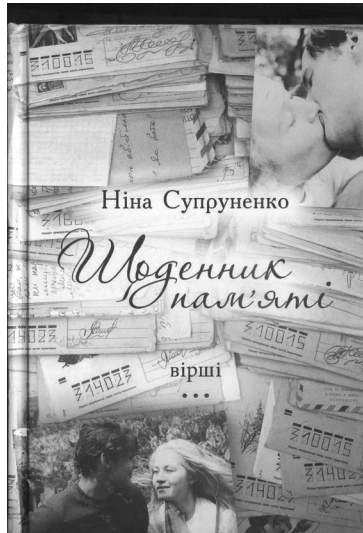
XXX

Москва без тебе порожня
І Київ порожній теж!
Здається, жити не можна.
Бо горю немає меж!

Кудись поспішають люди
І крутяться грішна Земля.
У мене тебе – не буде, А я – навічно твоя.

XXX

Кращих Бог забирає!
Що ти, у це не віриш?
Серце ж моє волає:
– Краще він був би гіршим!..

XXX

Посміхатись – на людях.
Ридать в самоті.

От і все, що лишилось мені у житті.

Талановита людина, мимоволі і підсвідомо, здатна змусити читача, як мінімум, співпереживати. Ця жінка не живе самим лише горем, адже є діти й онуки. Є друзі і колеги, які її підтримують і поважають. Ми познайомились на фестивалі «Джерело талантів», який наші спільні друзі вже не один рік поспіль проводять у Харкові. Там ми є колегами, бо обидві – члени журі. Пані Ніна найактивніше бере участь в обговоренні конкурсантів, що виступають у номінації читців художнього слова і театру. Уважно вслухається у кожне слово, бо має особливий дар його відчуття. І, здається, що всі негаразди плетуться позаду. Але... Ще щемить...

Не звикла цитувати майже офіційну інформацію, але у цьому випадку роблю це як виняток з правил:

«Збірка вибраних творів Ірини Кириліної» – перше повне видання, до якого увійшли найкращі пісні композитора: духовно-патріотичні, ліричні, дитячі та обробки фольклору.

Написані впродовж тридцятирічної діяльності твори відображають життя і переживання українського народу, розкривають найпотаємніші глибини людської душі, формують істинні почуття любові до рідної землі, батьків і ближніх.

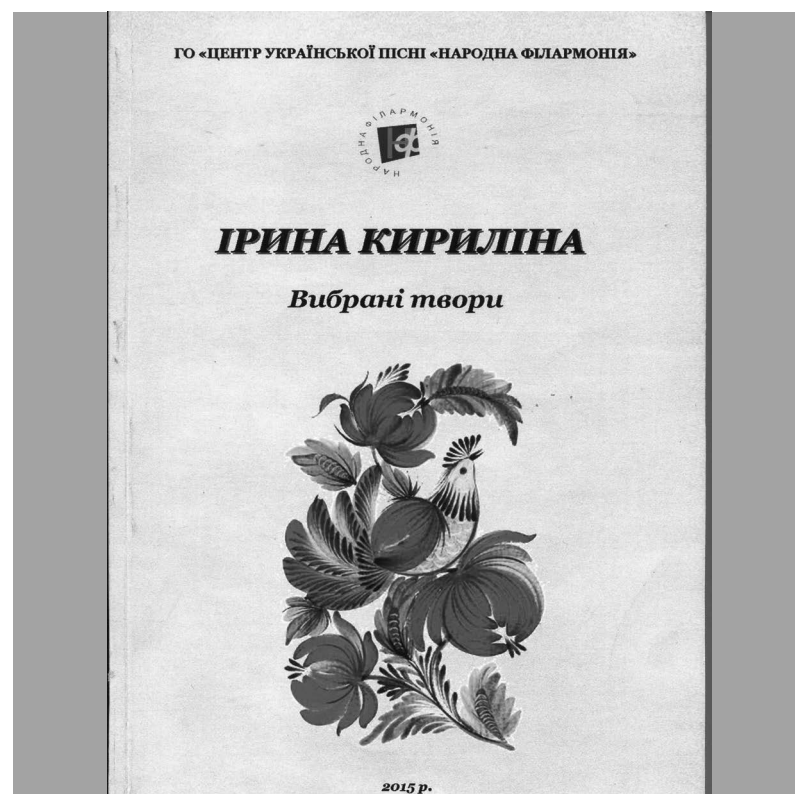
Збірка буде корисною викладачам та студентам музичних закладів різних рівнів, усім шанувальникам української пісні та творчості Ірини Кириліної.

Збірка відкриває творчу бібліотеку мистецького об'єднання «Народна філармонія», що з квітня

Упорядником цієї збірки стала Лауреат Всеукраїнських та Міжнародних вокальних конкурсів, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії та методики постановки голосу Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, директор ГО «Народна філармонія» Руслана Лоцман, яка і представила цю книгу-збірку вибраних творів Ірини Кириліної. Вступ до видання – це представлення кропіткої і доволі тривалої роботи обох мисткинь.

Ірина Кириліна вже тоді знала, що татко хвороба наближає її земне буття до вічності. Але не поспішала, бо до останнього боролась за життя і вже не у 2015-му, а пізніше вийшли й інші її праці, роботу над якими вона здійснювала завдяки допомозі своєї юної, але вже званої та шанованої людьми подруги. У творчому тандемі вони встигли зробити доволі багато, і про наступні плоди цієї співпраці я

ВСЕ, ЩО ЛИШЕ ДОСІ ВИБРАНЕ...

2014 року активно діє на теренах України та за кордоном. Разом з композитором Іриною Кириліною, провідні артисти естради в рамках проекту «Народна філармонія» здійснили понад 250 поїздок з концертами до військових частин усіх областей України та в зоні бойових дій – благодійних акцій на підтримку українських воїнів.

Відбулася й низка заходів для дітей та молоді, спрямованих на збереження народної спадщини, розвиток сучасного мистецтва та національне патріотичне виховання.

За підтримки Ірини Кириліної випущено компакт-диск «Народна філармонія – Героям України», готується методичний посібник для музичних шкіл та вищих навчальних закладів.

розповіді пізніше, адже поспішати вже не варто. Залишилося віддати данину шани, реалізувати й подарувати загалу все, що залишила по собі пані Ірина.

Збірка є неповторною у тому сенсі, що відзеркалює багатогранність таланту мисткині, яка писала не лише прекрасну музику, а й вірші, кожне слово в яких пронизане почуттями всіх відтінків, влучним і вражаючим своєю глибиною змістом і метафоричною колоритністю.

І лишається одне – не забувати і продовжувати справу шляхетної жінки, яка пішла від нас залюбленою у життя. А ця властивість притаманна лише сильним Людям.

Леся САМІЙЛЕНКО

ПОДИВИМОСЬ НА НЕБО ОЧИМА НАРОДІВ СВІТУ

Нещодавно вийшла у світ збірка перекладеної різними мовами пісні Михайла Петренка «Дивлюся на небо та й думку гадаю...» Власне, ця пісня є чи не найяскравішою візитівкою українського романтизму та чи не гімном мрійників багатьох поколінь.

Вона така лірична і глибока, що здатна зіграти душу і змусити замислитись кожного, хто ще здаєн до мрійництва і не розчарувався у житті. Ця пісня піднімає крила тим, хто зневірився і вже давно понесла на цих крилах славу про талановиту українську родину.

Пригадую поетичне слово нашої сучасниці Ліни Костенко, яке нагадав нам у телевізійній програмі світлої пам'яті Богдан Ступка. Слова ці запали в душу

як поетів, але всі вони – науковці-патріоти, які залюблені у свою справу і роблять її під гаслом: «Козацькому роду нема переводу!» Хоча певна, що сам Михайло Петренко про це й не думав. А може й думав, бо такі думки мають здатність передаватись генетичною пам'яттю крізь покоління.

Видання книги здійснене праправнуками поета: Олександром Євграфовичем та Сергієм Євграфовичем Петренками. Своїх зусиль до цієї справи доклали і наш колега – головний редактор газети «Культура і життя», почесний краєзнавець України Євген Букет. За процесом збирання перекладів читачі «КіЖ» мали змогу спостерігати на шпальтах нашої газети з кінця 2015 року. А видана ця книга в рамках доку-

і запам'ятались, і пригадались саме у контексті пісні Михайла Петренка: «Людина нібито не літає... А крила має. А крила має!» Адже в ній автор саме про це і розмірковує...

Моя розповідь про книжечку, яка має назву: «Дивлюся на небо та й думку гадаю» в перекладах мовами світу» і вийшла під грифом «Бібліотека газети «Культура і життя». Міркую про те, чому такою окриленою і такою, що пододала всі кордони, є саме ця пісня автора, який був майже забутий у ще недавні часи. Гадаю, не тому, що є такою ліричною і романтичною. І не тому, що краса мелодії змушує піднімати крила кожного, хто її слухає. І не тому, що цю пісню люблять, як саму Україну. Відповіддю на це запитання може стати знайомство з людьми, які є не просто продовжувачами роду Михайла Петренка, а його гідними нащадками, які високо цінують такі поняття як родовід і спадкоємність. Не впевнена, що когось із причетних до видання цієї книги варто позиціонувати

ментального генеалогічно-літературного проекту «Ідентифікація Петренків».

Містяться у збірці переклади 24-ма мовами світу, переважна більшість яких публікувалася в «КіЖ», і посилання на сурдопереклад Олесі Шинкаренко. Є в книжці портрети і найповніша на сьогодні біографічна довідка про Михайла Петренка та його рід українською й англійською мовами.

Думаю, що це лише початок триумфального лету окриленої пісні, яка нагадає усім народам світу не лише про талановитого поета-українця, а й про Україну як державу, яка ніколи не опускала крила свого духовного розвитку, у якій і в наш час живуть люди, яким не байдужа доля батьківщини та національної культурної спадщини. Вони живуть серед нас і дають стимул для позитивних роздумів про наше майбутнє.

Леся САМІЙЛЕНКО
Фото Дмитра ІВАШКОВА

ПЕТРЕНКОВЕ НЕБО СВЯТОЇ СОФІЇ

У Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України, що на території Національного заповідника «Софія Київська», відбулася презентація книги «Дивлюся на небо та й думку гадаю» в перекладах мовами світу» (книга одного вірша), виданої до 200-річчя від дня народження автора твору Михайла Миколайовича Петренка. Подія стала завершальною в низці заходів, що відбувались упродовж року з нагоди ювілею поета-романтика.

Відкриває презентацію Тамара Малярчук

Семен ВАСИЛЕНКО

До книги, упорядника якої є засновник документально-генеалогічного проекту «Ідентифікація Петренків», праправнук поета Олександр Петренко і головний редактор газети «Культура і життя» Євген Букет, включено 24 переклади українського поетичного шедевр «Дивлюся на небо та й думку гадаю», зібрані переважно в 2015–2017 роках у межах однойменної громадської ініціативи газети «Культура і життя». Перекладачі – відомі у

світі особистості: Рауль Чілачава (Грузія), Мрідула Гош (Індія), Левон Блбулян (Вірменія), Антон Паперний (Ізраїль), Агрон Туфа (Албанія), Андрій Гевка (Словенія), Димитр Христов (Болгарія), Сергій Дзюба (Україна), Марсель Салімов, Гузаль Ситдикова, Лілія Сакмар (усі – Башкортостан, РФ) та інші.

Вірш Михайла Петренка «Дивлюся на небо» став п'ятим в Україні твором, переклади якого багатьма мовами народів світу зібрані в одному виданні. Раніше були зібрані і видані переклади віршів Тараса Шев-

ченка «Заповіт» (1964, Буенос-Айрес; 1989, Київ), Володимира Сосюри «Любіть Україну!» (1998, 2003), Степана Руданського «Повій, вітре, на Україну» (2003) та поеми Шевченка «Кавказ» (2003). Цю титанічну працю здійснили літературознавці і перекладачі Борис і Костянтин Хоменки (окрім видання 1964 року).

Участь у презентації взяли нащадки Михайла Петренка – родини Петренків, Редчуків, автор передмови до книги, петренкознавець, кандидат філологічних наук, провідний науковий спів-

Səmaya mən baxıram, həsret ilə yanırım Mixailo Petrenko

Səmaya mən baxıram, həsret ilə yanırım:
Niyə deyiləm şahin, niyə mən uçmayıram,
Niyə vermədin qanad, ulu tanrım, sən mənə?
Yoxsa yeri tərək edib uçardım mən göylərə.

Buludlardan yüksəyə, yer üzündən uzağa,
Taleyimi tapmağa, qüссədən qurtulmağa.
Ulduzlardan, günəşdən bir nəvəziş dilərdim,
Onların işığıнда qüссəmi əridərdim.

Sanki sevmir taleyim mənə ta uşaqlıqdan,
Mən onun muzdlusuyam, avara və sərgərdan.
Yadam mən taleyimə, yadam mən insanlara!
Kimin ürəyi yanar kimsəsiz uşaqqlara?

Bəlaya düçaram mən, yaxşılıq görməyirəm,
Əzabla və boşuna ömrümü keçirirəm,
Əzablarda bir şeyə mən artıq hali oldum,
Uzaq göylərdə imiş mənim əzəli yurdum.

Keşməkeşlidir həyat, olarsa, daha betər,
Baxaram mən göylərə dərhal könlüm şənlenər.
Yetim olduğumu mən həmin an unudaram,
Göylərin yüksəkliyin fikrimlə dolduraram.

Qanadları qartalın olsaydı, məndə əgər,
Köçərdim göylərə mən – yer üzündən dərbəder.
İtiqanad qartal tək mən göylərə uçardım
Buludlarda əbədi qismətimi tapardım.

Переклав азербайджанською Елгун АТАЛІБВ

Олександр Петренко

Володимир Таран і Вікторія Сузанська презентують пам'ятну монету

Юрій Іващенко

робітник Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України Микола Бондар, члени Міжнародної літературно-мистецької академії України, письменники, журналісти, громадські діячі. Зі вступним словом до учасників заходу звернулася заступник директора, головний зберігач фондів ЦДАМЛМ України Тамара Малярчук.

Про проект «Ідентифікація Петренків» та дослідження в його межах розповів праправнук поета Олександр Євграфович Петренко. Про громадську ініціативу газети «Культура і життя» з нагоди 200-ліття Михайла Петренка розповів ведучий заходу, головний редактор газети Євген Букет. Прозвучали переклади вірша «Дивлюся на небо» мовою бенгалі, російською та італійською мовами у виконанні їхніх авторів – Мрідула Гош, Геннадія Овруцького та Марії Гарсія де Хесус. До речі, італійський переклад не потрапив до видання – був створений лише напередодні презентації. Тож робота над перекладацьким проектом триває!

Щоби створити наймелодійніший текст італійською, Центр італознавства Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка навіть провів спеціальний конкурс серед студентів і викладачів. Створення цього перекладу ініціював засновник Андрушівської обсерваторії Юрій Іващенко, який на презентації розповів про символічне здій-

Дмитро Романчук

снення мрії поета-романтика – його увічнення на небесах – появу на зоряному небі астероїда «Михайло Петренко».

У програмі заходу відбулася знакова подія – презентація пам'ятної монети, випущеної Національним банком України до 200-річчя від дня народження Михайла Петренка, яку представила заступник начальника відділу нумізматичної продукції та маркетингу Департаменту грошового обігу Національного банку України Вікторія Сузанська та один з авторів – Володимир Таран.

Пісню «Дивлюся на небо» виконав лауреат всеукраїнських і

Мрідула Гош

Микола Бондар

дипломант міжнародних конкурсів Маркіян Свято під акомпанемент члена НСКУ Андрія Бондаренка, бандурист Дмитро Романчук виконав ще одну пісню на слова М. Петренка – «Взяв би я бандуру».

У рамках заходу було презентовано «Твори» Михайла Петренка та Валентини Шабанової «Михайло Петренко – 200 років безсмертя» та маркований конверт, який побачив світ з нагоди ювілею поета-романтика.

Учасники презентації ознайомилися з виставкою архівних документів з фондів ЦДАМЛМ України та переглянули фільм-виставу «Найда або панська любов» за мотивами драматичної думи Михайла Петренка «Найда».

Книга «Дивлюся на небо та й думку гадаю» в перекладах мовами світу» започаткувала серію

«Бібліотека газети «Культура і життя». До речі, на виставці архівних документів демонструвалися також перші чотири номери видання «Вістник культури і життя», яке в січні 1913-го започаткував видатний український письменник, історик, бандурист, композитор, мистецтвознавець, етнограф, педагог, театральний і громадсько-політичний діяч Гнат Хоткевич. Це видання віднедавна вважається предтечею сучасної «КіЖ».

Товариство редакторів української Вікіпедії, яке під час презентації провело 262-гу Вікізустріч, планує найближчим часом

організувати створення статей про пісню «Дивлюся на небо», яка першою була виконана в космосі, у Вікіпедіях усіма мовами, якими створено переклади. Наразі такі статті є лише в кількох – українській, англійській, румунській та башкирській Вікіпедіях.

Фото Дмитра ІВАШКОВА

MYCHAJLO PETRENKO «GUARDANDO NEL CIELO»

Guardando in alto mi vien un pensiero:
Perché non son falco che vola nel cielo?
Ti supplico, Dio, le ali donar
Perché io possa nel cielo volar.

Ed oltre le nubi, lontano dal mondo
Andrei a cercar un destino giocondo,
E chieder al sole e alle stelle pregar
Di farmi nel lume dolor affogar.

La sorte mi odia e sin da fanciullo
Mi tratta da servo, bastardo e nullo...
Reietto da sorte, da gente...Ahimé!
Mai viene amato un tal come me?

Amante di guai che mi vogliono male
Io passo gli anni insulsi e amari
Ma solo nei guai ho capito che là -
Nel cielo lontano ritrovo città.

La sorte amara benché mi minacci
C'è sempre il cielo che mi incoraggia!
Ci penso scordando che orfano sono...
E si allontana il pensiero nel volo.

Magari avessi le ali aquiline
Lasciando la vita terrestre ostile
Veloce nel cielo più su volerei,
E, lieto, tra nuvole m'affogherei!

ВІРШ «ДИВЛЮСЯ НА НЕБО» ПЕРЕКЛАДЕНО ЕРЗЯНСЬКОЮ МОВОЮ

Олександр Болькін

Кореспондент газети «Культура і життя», автор рубрики «Ідентичність» Сергій Лашченко днями посприяв тому, щоби всесвітньо відому поезію Михайла Петренка «Дивлюся на небо» було перекладено ерзянською мовою.

На жаль, цей переклад уже не потрапив до книги «Дивлюся на небо» в перекладах мовами світу». Але його поява свідчить про те, що ініціатива газети «Культура і життя» триватиме й надалі, адже величиму твором українського поета-романтика першої половини XIX століття можуть надихнутися ще багато народів світу.

Автор ерзянського перекладу – Олександр Григорович Болькін – активний учасник Євромайдану, волонтер, співзасновник громадського об'єднання «Бориспільська Січ», підполковник авіації, ветеран ЗСУ, учасник АТО. Співзасновник київського ерзянського товариства «Ерзянь Вал». Пише вірші і пісні ерзянською мовою. Організовує їх запис і розміщення в Інтернеті. Йому активно допомагає українська співачка із Закарпаття Мирослава Копинець та її колеги з Ужгорода. Ініціює обговорення серед ерзян подій, на обговорення яких до цих пір в Росії накладено «табу». Зокрема, про знищення ерзян голодом у 1921–1922, 1931–1932, 1946–1947 роках, про репресії 1930–1937 років. Актив-

но розміщує і пояснює правдиву інформацію про російську агресію в Україні.

Ерзянський народ, поки що єдиний у Росії, висловив своє ставлення до подій в Україні. Виконавчий комітет ерзянського національного конгресу виступив зі зверненням, у якому закликав земляків не пускати своїх дітей і самим не брати участі у війні проти України.

Євген БУКЕТ

P.S. Уже коли верстався номер, до редакції надійшов переклад азербайджанською, який ми теж із радістю публікуємо.

Wanan sětjme meneljs – dy arsän dy aštän:
Mejsj šačinj a narmunjks, livtāmo a maštan?
Mejsj lneškepazodontj sölmon arastj?
Kadowliä modantj, meneljga livtāzj.
Wasow peljtnenj ěkšes, sasams menelürontj,
Wešnesa ucäkantj, idemačinj kurontj,
Dy lembe dy waldo čynj peljde wešems,
Dy lembdentj ěžežj ěräms dy wečkems.
Uyāskasj kadymin ureks wiškinenenj
Mon ure dy štapo wažo pizemene
Mon ät uzäkantenj, lomatnenenj ät.
Ulitj konat wčkitj liätanj ějkakšt?
Urjwakstazän kažos ucäska a sodan,
ěrämontj ěstenj sēpejčitnestē kodan,
Seljwedenj a nevtñän ěčj potsō kirdän,
Wanan sēnj menelentenj – ojme vitñän.
Ēno, Niškepazom, makst, ěnāldan, sölmot.
Kadowliä modantj mon südozj dy sölnozj,
Livtāwlinj mon Mastorgantj werde wannozj,
Waāwlinj peljtnesē Pazontenj oznozj.
Ütavtyze ersäks Boläenj Syresj

Переклад ерзянською Олександра БОЛЬКІНА

Немає сумніву у тому, що у нашій країні, яка має багатотисячлітню садівничу історію, колись буде запроваджено свято українського саду та вітчизняної садівничої науки. Мабуть, сам Господь Бог розпорядився так, що у часі ці дві події майже збігаються.

Адже перша програмна наукова праця колишнього політичного засланця, випускника Новоросійського (нині Одеського) університету, кандидата природничих наук, майбутнього всесвітньо відомого українського ученого-садівника та помілога Левка Симиренка «До питання про промислове садівництво. Проект нормальної колекції яблуні та груші для промислових садів» був написаний в 1887 році. Упродовж 1887–1888 років провідний фаховий тижневик «Русское садоводство» у кількох числах друкував фундаментальні наукові статті молодого українського вченого під загальною назвою «Наші садівничі потреби».

Враховуючи величезний громадський та науковий резонанс публікації, автор на прохання читачів у 1888 році в московській типографії В. Ріхтера видав працю окремим виданням із солідним накладом. Одночасно Л. Симиренко публікує розлогу статтю «Які сорти яблуні та груші повинні ми вирощувати як найпридатніші для великих садів?» у найпопулярнішому німецькому часописі Gauqhers Practischer ovstbaumzuchter.

Обидві праці привернули увагу вітчизняних і зарубіжних учених-садівників до необхідності модернізації тогочасного садів-

НАША ПЕРША САДІВНИЧА АКАДЕМІЯ

ДО 130-ЛІТТЯ ПОМОЛОГІЧНОГО РОЗСАДНИКА ЛЕВКА СИМИРЕНКА

Святкування 100-ліття помологічного розсадника Л. П. Симиренка. Вересень 1987

ництва. Завдяки українському вченому у світовій садівничій науці з'явилися вельми поширені нині терміни: «промислове садівництво», «промисловий сад», «промисловий сорт». Не буде перебільшенням цілком обґрунтоване твердження про те, що українська садівнича наука має вести відлік своєї славетної історії саме від цієї дати. Геніальний учений, добре обі-

знаний з тогочасною світовою садівничою наукою та тенденціями розвитку садівництва у більшості європейських країн і на Американському континенті, дав настанову не лише своїм сучасникам, але і майбутнім поколінням садівників: «Хто без наукового обґрунтування береться за створення плодового саду, той рідко досягає успіху, а частіше отримує невтішні результати. Облаштувати плодовий сад для власної втіхи нібито неважко, але ми ведемо мову не про такий сад. Ми говоримо про промислове, комерційне плодівництво, яке повинен розглядати садівник передусім як товар, що має ринкову вартість».

«Перш ніж город городити, – зазначає учений, – потрібно добре знати і ринкові сорти, які доцільно вирощувати в конкретній місцевості, і коли щодо цього немає певності, а порадитися немає з ким, вас апріорі спіткає невдача».

Дещо пізніше учений сформулює свою славнозвісну наукову триаду, на якій базується і сучасне промислове садівництво: «Промисловий сад має враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін: власника саду, виробника, торговця та споживача». Саме дотримання цієї симиренківської наукової концепції забезпечує успішну діяльність провідних садівничих господарств у багатьох країнах. «Промисловий сад, – зауважував Л. Симиренко, – мусить мати обмежену кількість добре перевічених сортів, площа комерційного саду має бути такою, аби була можливість виростити та сформувати достатній для ринку обсяг товарної продукції. Окрім

того, вирощену садовину з промислового саду можна доволі легко та без втрат доставити до споживача».

Український учений ще наприкінці XIX століття заклав основи створення центрів промислового садівництва. Такі центри за його безпосередньої участі формувалися навколо Києва, у Криму та Північній Таврії, Придністров'ї та Поділлі.

Л. Симиренко також визначив головні завдання вітчизняного промислового садівництва: «Завданням вітчизняного плодівництва має стати популяризація плодів і вирощування достатніх обсягів садовини, при чому за цінами, доступними для широких верств населення». Зазначені концептуальні засади розвитку промислового плодівництва учений візьме епіграфом до своєї відомої праці «Кримське промислове плодівництво». Червоною ниткою ця думка проходить також і в таких капітальних працях як «Генеральний каталог» (1901) та тритомній «Помології» (1961–1963).

Серед тогочасних садівників український учений був одним із перших, хто визначив оптимальний шлях розвитку садів як промислової галузі. Він намагався переконати не лише садівничу громадськість, але і владу у тому, що «питання про промислове плодівництво постало давно». Учений занепокоєно писав: «Офіційні дані свідчать про величезні обсяги ввозу до країни і свіжої садовини, і різноманітних консервів та сухофруктів. І небайдужий вітчизняний садівник занепокоїться про мільйони, які течуть від нас за кордон, коли широка сму-

га нашого Півдня має всі передумови для розвитку садівництва такого рівня, яке з надлишками могло б задовольнити потреби внутрішнього ринку». Хоч як не прикро, але ці слова далекоглядного ученого-патріота, сказані з боєм та гіркотою майже 130 років тому, і нині лишаються актуальними для нашої країни.

Учений був твердо переконаний у тому, що прибутковий промисловий сад, незважаючи на величезні капіталовкладення, не можна створювати без добре вивчених, адаптованих до певної місцевості сортів плодівих культур. Для науково обґрунтованого добору та пошуку таких сортів у різних природно-кліматичних зонах слід створювати помологічні колекції – для глибокого і всебічного вивчення зібраного генофонду плодівих культур. Лише на підставі такого вивчення у тій чи іншій зоні можна формувати сортимент плодівих культур.

Є всі підстави стверджувати, що перша визначна наукова праця Л. Симиренка, з якої розпочався розвиток української садівничої науки, відіграла вирішальну роль у спрямуванні садівничої галузі у ринкове русло. Вона сприяла створенню у багатьох країнах світу помологічних розсадників та дослідних центрів. Саме ця наукова праця молодого українського вченого започаткувала у Російській імперії науково обґрунтовану інтродукцію та всебічне вивчення світового генофонду плодівих культур за єдиною, уніфікованою методикою. Такі дослідження успішно здійснювалися не лише у створеному Л. Симиренком помологічному розсаднику в родинній садибі Платонів хутір на Черкащині, але і в низці інших наукових установ, зокрема у Нікітському ботанічному саду в Криму та в Бюро прикладної генетики і селекції (майбутньому славетному Вавиловському інституті рослинництва у Петербурзі).

«Між іншим, – наголошував учений, – питання нормальної колекції не з тих, яке може бути вирішене одним начерком пера, або у процесі вивчення дерев у якомусь одному районі або у невеличкому садочку. Зазначені дані, безперечно, мають величезне значення. Проте, чим більше буде спостережень у різноманітних умовах клімату, ґрунтів, місцях розташування, широтах тощо, тим ціннішими вони стануть. А тому кожен, хто має зробити свій внесок, не повинен боятися, що він буде не вельми великим».

Сам Левко Симиренко опрацював і поширив серед працівників розлогу комплексну програму не лише ботаніко-морфологічного опису сортів, а й виробничо-біологічних та економічних особливостей того чи іншого сорту. Вона охоплювала 33 різноманітних питання, які торкалися поведінки одних і тих самих сортів у різних природно-кліматичних зонах. На

Левко Симиренко

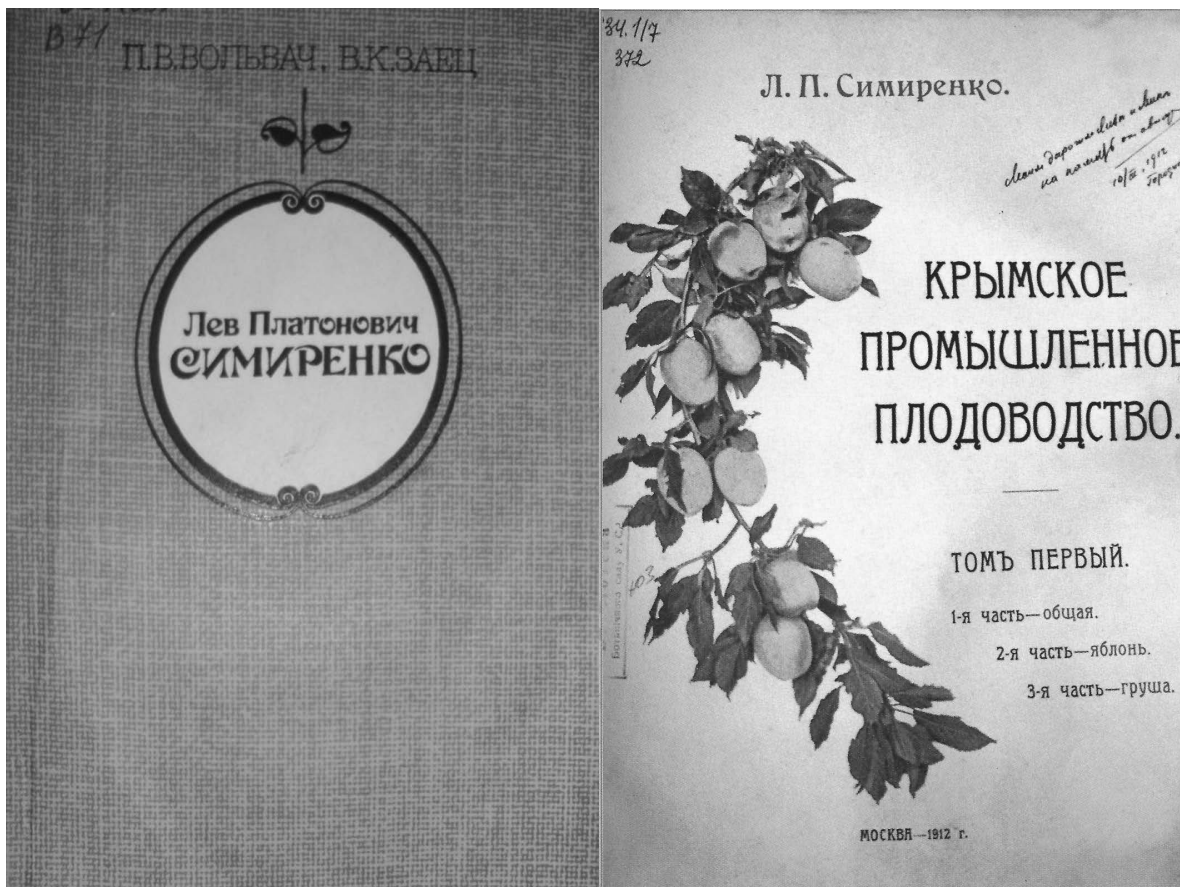
жаль, мало хто з сучасних помологів та сортознавців у своїх дослідженнях посилається на цей важливий творчий доробок видатного українського вченого.

Левко Платонович добре усвідомлював, що запропонована ним програма виробничо-біологічних сортів плодів культур не вичерпує складної проблеми формування зонального сортименту для промислових насаджень: «Я не претендую на завершеність зазначеної праці, так би мовити для всіх, хто займається свідництвом. Я це добре усвідомлюю, але тішуся тим, що не помиляється той, хто нічого не робить».

Учений не обмежився лише механічним збором інформативного матеріалу про поведінку найпоширеніших в Україні сортів плодів культур, а розпочав систематичне експедиційне обстеження плодів насаджень у різних регіонах. Упродовж 1887–1888 років він ознайомився з садівництвом Слобожанщини (Харківська губерньська сільськогосподарська виставка 1887 року), Одещини та Придністров'я (1888). Сімферопольська губерньська сільськогосподарська виставка (1888), на яку Левко Платоновича запросили як авторитетного експерта, стала першою сходинкою на шляху багатолітнього вивчення садівництва Криму.

Необхідно зазначити, що, незважаючи на майже восьмирічне перебування у сибірському засланні, Левко Симиренко як дипломований, високопрофесійний фахівець, який добре знав кілька європейських мов, мав змогу вивчати всю світову літературу з садівництва і читати, хоч і з великим запізненням, фахові іноземні часописи. Літературу йому надсилали мами та молодші брати. Отже, повернувшись із заслання Левко Симиренко, завдячуючи копійчій самоосвіті, серйозній університетській підготовці та вродженому таланту, вже був підготовлений до наукової діяльності. Проте, через статус колишнього засланця та політично неблагонадійного, двері університетів для молодого вченого (на той час йому виповнилося лише 32 роки) були зачинені. Науково-дослідних установ у тогочасній Російській імперії взагалі не існувало. Про виїзд за кордон, де він міг би працювати у найпрестижніших європейських університетах, взагалі не йшлося. Л. Симиренко перебував під гласним наглядом поліції, і не міг виїжджати, жити у російській столиці та великих містах. Цю заборону з ученого зняли лише наприкінці 90-х років XIX століття, коли його світова слава досягла свого апогею.

Тож життєві обставини змусили Левка Симиренка створити у батьківській садибі Платонів хутір на Городищені приватний помологічний розсадник – фактично першу наукову установу з

садівництва не лише на території України, а й усю Російську імперію. Приватних садівничих розсадників у країні на той час було багато. Проте всі вони займалися лише господарсько-комерційною діяльністю, використовуючи традиційні європейські технології та поширюючи місцеві й мало вивчені зарубіжні сорти плодів культур. Про створення спеціалізованих кафедр у провідних російських університетах та науково-дослідних садівничих установах тогочасні російські вчені навіть не мріяли. Український учений поставив перед собою, здавалося, неймовірне завдання: створити не лише високоприбуткове, модерне розсадницьке господарство, але й світового виміру науково-дослідну садівничу установу. Нагадаємо, що до відкриття у Криму першої державної

науково-дослідної Салгирської помолого-садівничої станції у 1913 році ще була відстань майже у чверть століття. До речі, геніальний український учений Левко Симиренко був одним з ініціаторів її створення. Варто нагадати «російським приоритетникам», що саме українському садівничому генію Левкові Симиренку у 1915 році запропонують очолити відкрити в Москві у Петровсько-Розумовській академії першу в Російській імперії кафедру садівництва. Видатний учений тактовно відмовився від заманливої пропозиції, сказавши, що його діяльність потрібна Україні.

Створювати свій, пізніше відомий на весь світ, помологічний розсадник Левко Симиренко почав у 1887 році, уже маючи свою концепцію розвитку садівничої

науки та промислового садівництва в Україні. Через малоземелля для плодового розсадника він орендував землю у городищенської магнатші, близької родички царських лизоблюдів князів Воронцових Катерини Балашової. Вона здала вченому малопродатні землі у заплаві річки Вільшанки. На цій ділянці ще десять років тому стояли два потужні Симиренківсько-Яхненківські красені заводи – цукровий та машинобудівельний і унікальне житлове містечко. Нащадки ненажерливих князів Воронцових за активної підтримки урядовців знищили ці дивовижні підприємства як розсадники «українофільства та малорусского сепаратизма».

Неймовірними зусиллями та з величезними матеріальними затратами Левко Симиренко за кілька років перетворив цю покинуту ділянку заплавної землі на дивовижну садівничу оазу – славетний помологічний розсадник. Саме на Платоновому хуторі, який справедливо вважається коліскою вітчизняного науково обґрунтованого розсадництва, упродовж кількох десятиліть були випробувані та добре вивчені всі відомі у світі технології промислового вирощування саджанців плодів, ягідних, горіхоплідних, декоративних культур і навіть винограду.

Учений-новатор не лише перебрав досвід найкращих європейських розсадників, а й удосконалив технології вирощування підщеп, методи щеплення, вирощування та формування саджанців. Він фактично створив свою симиренківську технологію промислового вирощування саджанців, здійснив науково-обґрунтований підбір для умов лісостепу України найбільш адап-

тованих підщеп для яблуні, груші та всіх кісточкових порід, визначив оптимальні терміни щеплення та найбільш раціональні системи формування саджанців.

За оцінкою офіційної російської науки та міністерських чиновників, помологічний розсадник Левка Симиренка здійснив справжню революцію у розсадницькій справі. Професор Микола Кічунов зазначав:

«В особенную заслугу Л. П. Симиренко нужно поставить распространение в России отечественной культуры дичков и подвоев, к каковой культуре он делом и словом побудил отечественных плодоводов. Целый ряд лет питомник был почти единственным источником, из которого распространилось несколько миллионов подвоев, тогда как раньше, до существования питомника Л. П. Симиренко, многие нередко довольствовались случайными лесными дичками, а торговые питомники давали свои запасы подвоев из-за границы».

Упровадження слаборослих підщеп дозволило помологічному розсаднику Л. Симиренка стати монополістом у вирощуванні дивовижної краси та мистецької довершеності формових саджанців плодів культур. Саме формава культура саджанців на всіх міжнародних та всеросійських виставках приносила Симиренківському розсаднику найвищі нагороди. Петербурзький учений-садівник, професор Микола Кічунов залишив велику цінну інформацію про поширення садівничого матеріалу з симиренківського розсадника по всій Російській імперії: «Кроме удаленных уголков севера, востока, юга и запада Европейской России, питомнику приходится посылать деревья в западную и восточную Сибирь, в Омск, Тюмень, Барнаул, Красноярск, Иркутск и, в виде единичных случаев, в Николаевск и даже в Приморскую область. Особенно много деревьев из обширного питомника Симиренко идет в Крым и на Кавказ, в Ставропольскую губернию, Кубанскую область, Новороссийск, Сочи, Сухуми, Геленджик, далее во Владикавказ, Петровск, Баку, Тифлис, Кутаиси, Зривань. Достаточное количество товара идет в среднеазиатские области, а именно в Самарканд, Байрам-али, Ташкент, в Семиреченскую и Сыр-Дарьинскую области. Само собою разумеется, что юг, юго-запад и юго-восток России дают главную массу клиентов, но нельзя здесь не подчеркнуть того обстоятельство, что питомник имеет клиентов также в Царстве Польском и в Литовских губерниях».

Інформація столичного російського вченого, який, до речі, очолював департамент садівництва у міністерстві земельних справ, для

ПРЕМІЯ «ВІД СВЯТОГО МИКОЛАЯ» ТИМ, ХТО ЗАСЛУЖИВ

День Святого Миколая для всіх присутніх цього вечора у столичному Будинку актора був казкою поза реальністю. Адже Національна спілка театральних діячів запросила театральну спільноту на церемонію вручення премії, започаткованої цим творчим органом й організованої та профінансованої людьми, які вміють працювати успішно і знають ціну творчій праці.

Не важко здогадатися, що ініційована вона була невтомним головою Спілки Богданом Струтинським. Людиною, яка вміє отримувати задоволення і бути щасливою, бо це потрібно не лише йому особисто, але й тим, кого часто або не помічають, або й недооцінює офіціоз. Адже премія містить грошову винагороду, і до цього дива долучилися всі, кому не байдуже доля українського театру й українських митців зокрема.

Тож про тих, кому не байдуже, можна розповісти багато. А от тих, хто у цей вечір отримав море тепла і гідну нагороду – коротко і ясно.

В номінації «Наш родовід» цьогорічним лауреатом став народний артист України, соліст-вокаліст Дніпропетровського театру опери та балету Михайло Стеблінський.

Заснованої у 1993-му році спільно з Національним академічним українським драматичним театром ім. Марії Заньковецької премії імені Марії Заньковецької удостоєно актрису Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка, народну артистку України Галину Яблонську.

Премією імені Мар'яна Крушельницького, заснованою 2000 року, нагороджений артист Одеського академічного театру музичної комедії ім. М. Водяного, народний артист України Володимир Фролов.

Премію імені Сергія Данченка (2000) присуджено театральному режисеру, продюсеру Сергію Проскурні.

У галузі театрознавства і театральної критики за роботу «Театральна освіта в Харкові: від драматичної школи до Національного університету» найкращою експерти визнали Галину Ботунову.

А премією імені Віктора Афанасєва удостоєно Оксану Горбатенко – провідного майстра сцени Київського муніципального театру ляльок на лівому березі Дніпра.

Ім'я Федора Нірода пригадалося, коли преміювали художника-постановника Харківського театру для дітей та юнацтва Олександра Обманова.

Премією імені Панаса Саксаганського був «обдарований Миколаєм» народний артист України, провідний майстер сцени Львівського Національного академічного українського драматичного театру ім. Марії Заньковецької Степан Глова.

А от «від Миколи Садовського» отримав премію директор луганського обласного академічного музично-драматичного театру Сергій Дорофєєв.

Від шанувальників театру з Торонто – премія ім. Валеріана Ревуцького, яка вручалась уперше. Нагороджений нею заступник генерального директора з творчих питань Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка Валерій Гайдабура, який відзначив своє 80-річчя та 50-річчя творчої діяльності, 25 років якої присвятив театру Франка.

А всі присутні насолодились прекрасними виступами молодих солістів київської національної оперети. І це був триумф порозуміння та пошани до митців, які цього вечора були обранцями Святого Миколая.

Леся САМІЙЛЕНКО

ТЕАТРАЛЬНА ПІЗНАВАЛЬНА ПЛАТФОРМА

Вже не вперше маю можливість отримувати задоволення від роботи в журі Всеукраїнського фестивалю аматорських театрів та цирку «Театральний форум».

Леся САМІЙЛЕНКО

Наприкінці цього року відбувся вже сімнадцятий... І це дає підстави розповідати про цей театральномистецький проект як такий, що має безліч шанувальників, певні традиції та мужніх організаторів, які, попри всі труднощі нашого життя, таки знаходять позитивний вихід з будь-якої ситуації і продовжують свою шляхетну справу.

А саме про шляхетність цієї діяльності неодноразово йшлося і у виступах керівників колективів під час урочистого закриття фестивалю, і в кулуарних бесідах учасників. Адже форум – це, передусім, радість і щастя спілкування з людьми, які, як кажуть, на одній хвилині з усіма присутніми на цій платформі. Тобто з тими, хто вірить і мріє про краще майбутнє не лише власних дітей, але й держави. Бо на цій платформі збираються люди-птахи, які не бояться, що потяг не доїде, бо дорогу замело. На цій платформі тепло від спілкування зі спорідненими душами і від посмішок та й сміху дітей.

А одна з членів журі, народна артистка України Раїса Недашківська просто вклонилася і Лідії Мельник та Ользі Успенській – організаторам фестивалю, і глядачам у залі, більшість із яких були керівниками колективів та батьками, що привели чи привезли своїх дітей до міста Ірпінь біля Києва, де у міському Будинку культури протягом двох днів тривав фестиваль.

Не вдаючись до подробиць у царині вражень, яких було просто море, скажу лише, що всі вони були дуже позитивними, і тому щороку молю Бога, щоб допоміг мені туди потрапити знову. Мабуть чує, бо я знову там була, і знову зустріла там людей, з якими познайомилася раніше на цьому ж фесті, і знову був триумф перемог і радисть за тих, хто став переможцем, та змога щось підказати тим, хто ще не став першим, бо чи вперше брав участь у такому масштабному фестивальному дійстві, чи щось недоопрацював і цього разу не став першим. А от подивитися на інших та й себе показати на сцені перед вибагливим журі та публікою – завжди корисно і приносить гарні плоди в майбутньому. Тож на театральній платформі й цьогоріч на всіх чекав потяг у майбутнє, і було щастям просто побувати на ньому.

А про тих, хто став переможцем «Театрального форуму-2017» розповідь окрема, бо серед лауреатів Гран-прі були й ті, що стали відкриттям для всіх, і ті, що вже заявили про себе як зіркові колективи чи виконавці.

Особисто мені надовго запам'ятались учасники дитячого театру «Сигма» запорізької

школи мистецтв, яким керує режисер Наталя Товстик. Вистава «Золотий ключик» у виконанні юних аматорів не лише розвеселила всіх присутніх у залі глядачів, але й змусила членів журі зняти капелюхи перед такими артистами.

Не менш зворушливою та яскравою була й українська версія класичної «Мухи-цокотухи», яку показали учасники творчого об'єднання «Різні люди» Вишгородського районного центру художньої творчості дітей, юнацтва та молоді «Дивосвіт», керівником якої є дуже талановита режисер, та не менш талановита перекладачка віршованого тексту Корнія Чуковського Олена Титаренко.

Ці два дитячі театральні колективи стали цікавим відкриттям фестивалю.

А от участь харківських медиків, які колись мене вразили тим, що вони є не лише працівниками центральної лікарні швидкої допомоги, а й обдарованими акторами, цьогоріч була несподіванкою. Лауреати Гран-прі минулорічного фесту приїхали, бо перемогло бажання поспілкуватися з усіма своїми театральними друзям та ще й віддячити всім за увагу до них. А як тут бути не уважними, коли зустрічаєш людей, які щодня допомагаючи хворим, відпочивають, граючи у своєму аматорському театрі. Диво, скажете, але харків'яни це підтверджували протягом традиційної сімнадцятилітньої участі у цьому фестивалі. От вам і традиція, яка вже стає нормою і прикладом для того, щоб рости і розвиватися на театральній платформі і не кидати театр за жодних обставин. Адже театр – це життя, а життя – вічне і має різні виміри свого існування, в якому духовне є безкінечним.

Тому й уклібно дякують усі, хто мав радість побувати хоча б два дні на платформі духовного життя, що єднає Серця людей, які вклоняються її величності Мельпомені.

Фото Вікторії САВЧЕНКО

ПІД ЗАВІСУ РОКУ ПОЛЬСЬКОГО АВАНГАРДУ

6 грудня у Національному художньому музеї в Києві відбулася дискусія про спільне в українському та польському авангарді під назвою «Післяобрази: 100 років польського авангарду». У розмові взяли участь історик мистецтва з Варшави Івона Люба та українська арт-менеджерка Тетяна Філевська.

Любов ЯКИМЧУК

Івона Люба є авторкою двох книжок «Владислав Стшемінський – завжди в авангарді. Реконструкція невідомої біографії 1893–1917» (у співавторстві з Євою Пакуліною Вавер) та «Авангард у СВВА» (СВВА – Centralne Biuro Wystaw Artystycznych), які вона презентувала під час зустрічі.

Івона Люба: «1917 рік був дуже важливим для початків авангарду Польщі, оскільки цього року відбулася виставка, яка називалася “Польські експресіоністи”, які пізніше перейменувалися на формістів. Звісно, можна цю між початку польського авангардного руху посунути на більш ранній період. Адже деякі французькі митці, як Луї Маркуссі та його дружина походили з Польщі. Зрештою, і формісти презентували початки авангарду ще раніше. Тоді в Кракові починало формуватися об’єднання формістів, що намагалося створити щось на кшталт французьких незалежних салонів. Але воно не мало жодної підтримки, не мало великої аудиторії, не мало з ким працювати в цей час, оскільки більшість польських авангардистів працювали тоді в Парижі. Важливо, що під час і після Першої світової війни з Парижу до Польщі повернулася більшість тих митців, адже Польща здобула незалежність, і вони мали надію, що розвиватимуть авангардне мистецтво в себе на Батьківщині. І перші прояви бунту проти модернізму “Молодої

Польщі” були насправді бунтом проти власних вчителів.

Але якщо говорити про конструктивістський початок авангардного руху в Польщі, то між його початку можна пересунути на пізніший період, на 1922-й рік, коли польські авангардисти тісно співпрацюють із закордонними митцями в Берліні, виставляються в галереї “Тольфштром”, беруть участь у відомих виставках.

Якщо говорити про авангард як рух, який має свої маніфести, програмну основу, який є сформованим та дуже радикальним рухом, то початком його ми можемо вважати 1923 рік, коли у Вільнюсі відбувається перша виставка авангардного мистецтва із відповідною назвою».

Тетяна Філевська: «Ми теж маємо таку розвилку з початком українського авангарду. Коли він почався? У 1908 році з першої виставки, яку в Києві організували Бурлюк з Екстер? Чи 1924 року, коли в Київському художньому інституті зібралася ціла плеяда авангардистів, не лише українців, а й таких, які приїхали з інших країн. В українського авангарду немає не те, що дати народження, ми не облічуємо сторіччя свого авангарду, бо немає жодної знакової виставки і немає маніфесту авангардистів. Більше того, ми обговорюємо в професійному серед-

овищі, чи варто визначати окремо український авангард, бо авангардизм – явище інтернаціональне, і ми не можемо його обмежувати локальними національними рамками. Є певні противники цієї позиції, які вважають, що є певні національні школи в авангарді з окремими рисами».

Івона Люба: «Треба говорити чи ми визначаємо міжнародний рівень авангардизму, чи космополітичний рівень, чи універсальну ідею, яка закладена в авангарді. Я вважаю, що авангард є універсалістичним мистецтвом, і в жодному разі ми не можемо його асоціювати з жодними націоналістичними змістами. Я говорю тут не про національні речі, а про націоналістичні. У кожній країні авангардизм мав свої особливі національні риси. Супрематизм Малевича та унізм Стшемінського ніхто не буде плутати, хоча вони розвивалися в різних країнах, але належать до одного напрямку. Ми не говоримо про націоналістичні риси, про космополітичні, а наголошуємо на універсалістичному посланні і на тому, що в основі є позитивна енергетика, приязнь. Є різні країни, у яких є свої школи, і ці школи мають свої риси».

Івона Люба

Івона Люба також презентувала свою книгу про провідного мит-

ця польського авангарду: «Книга «Владислав Стшемінський – завжди в авангарді» показує той період життя митця, коли він фактично і не був митцем. Це період від дня його народження 3 грудня 1898 року в Мінську до 1917 року, вибуху Жовтневої революції, коли інформація про нього просто зникла з російських архівів.

Ця книжка для дуже широкого читача, який раніше не знав ані про авангардне мистецтво, ані про історію авангарду, бо це книжка про життя поляка в царській Росії. Завдяки цьому вона може бути книжкою для всіх. У Російській імперії народи зазнавали утисків, але все ж ця ба-

ріод великих культурних і цивілізаційних змін у світі.

Тут є цікавий епізод про те, що Стшемінському вдалося закінчити престижні військові заклади, він став сапером високого рівня, офіцером. Це було складне завдання, оскільки поляки славилися у Російській імперії своєю непокорюю та були під цензурою як бунтівний елемент. На цю репутацію працювали польські повстання. Тому німці приймалися більш охоче до військової академії, а поляки не надто. І видавало їх віросповідання. Стшемінський був католиком і не міг цього приховати, тому всі розуміли, що він поляк. Але те, що закінчив заклад, показує, що він був кращим від багатьох росіян, інших студентів. Бо інколи поляка приймали, а потім бачили якісь бунтівні риси й одразу кудись переводили.

Народився в Мінську, воював на фронті, вчився в Москві і Петербурзі. Після поранення 1917 року він зникає. І раптом ця постать виринає в 1918 році в Москві, але вже не як офіцер, військовий, а як впізнаваний митець, прибічник школи Малевича. У 1919 році Міністерство культури призначає його директором Всеросійського виставкового центру, який опікувався організацією виставок у Радянському союзі. Тобто, у свої 26 років він є такою впливовою фігурою у радянському мистецтві.

Ідеєю Стшемінського було створення колекції світового сучасного мистецтва, але працюючи в гімназії за невеличку платню, він не міг придбати картини. Тоді митець звертається з листами до знайомих художників, із проханням подарувати свої роботи. У лютому 1931 року в Лодзі, в міській галереї відкрився перший у світі музей авангардного мистецтва, другий був створений у Нью-Йорку».

На фото кадри із фільму Анджея Вайди «Powidoki»

Закінчення. Початок на стор. 10

нас цінна ще й тому, що вона є переконливим доказом відсутності плодів розсадників у тогочасній Росії і навіть саджанці вона змушена була завозити з України. До замовлень учений ставився доволі відповідально і для кожної природно-кліматичної зони добирив і рекомендував найбільш адаптовані сорти та підщепи. Тому і випадків загибелі садівничого матеріалу чи посадженого саду не траплялося.

Що ж до України, то варто нагадати, що впродовж тридцяти років діяльності помологічного розсадника не було жодного садівничого регіону, у якому б не вирощували промислові сади саджанцями з Платонового хутора. Висока якість посадкового матеріалу, розмаїття підщеп та формувань зробили український розсадник надзвичайно популярним не лише у нашій країні, а й за кордоном. За всі ці роки господарство Левка Симиренка не отримало жодної реклами. Симиренківський Комерційний розсадник

Успішна реалізація садівничого матеріалу та стабільні замовлення забезпечували розсаднику гарний прибуток. Тому вчений, без жодних кредитів та державної підтримки, щорічно мав змогу спрямовувати значну частину коштів на наукові дослідження, довготривалі наукові експедиції до Криму та в інші регіони України, на видавничу діяльність.

У розсадницькій справі український учений і його помологічний розсадник досягли значних успіхів і йшли нога в ногу з європейською та світовою наукою. Проте головним завданням своєї наукової установи Левко Симиренко вважав створення світового рівня помологічної колекції плодів, ягідних, горіхоплідних та декоративних культур. Причому помологічну колекцію вчений розглядав не як якийсь мертве

НАША ПЕРША САДІВНИЧА АКАДЕМІЯ

ДО 130-ЛІТТЯ ПОМОЛОГІЧНОГО РОЗСАДНИКА ЛЕВКА СИМИРЕНКА

Левко Симиренко (1855–1920) з дітьми, 1910-ті рр. Зліва направо Платон (1888–1952), Володимир (1891–1938), Тетяна (1887–1973)

і вельми витратне творіння, а як важливий науковий об'єкт та дослідну установу для глибокого і всебічного вивчення не лише ботаніко-морфологічних ознак сортів, а й їхніх господарсько-біологічних особливостей. Кінцевою метою таких досліджень, на думку Левка Симиренка, мав стати пошук найбільш цінних, високопродуктивних та добре адаптованих до конкретних природно-кліматичних умов сортів плодів культур. Вони мали бути при-

датними для створення високоприбуткових промислових насаджень.

Зважаючи на свій принизливий статус політично неблагонадійного та невізного за кордон, учений за літературними джерелами вивчав тисячі різних сортів кожної плодової культури. Співставляючи природно-кліматичні умови країн походження або успішного вирощування того чи іншого сорту з ґрунтово-кліматичними умовами українського

лісостепу, вчений з кількох сотень претендентів обирав лише кілька сортів-кандидатів на місце в симиренківській колекції. Використаний видатним українським ученим метод природно-кліматичних аналогів дав змогу, залучивши світовий генофонд європейських помологічних колекцій, створити в Україні власне багатюще помологічне зібрання.

Перелік садівничих фірм та зарубіжних розсадників, з яких український ентузіаст залучав сорти плодів культур, нараховує кілька сотень. За 25 років титанічної діяльності помологічна колекція Л. Симиренка складала 900 сортів яблуні; 880 – груші; 81 – сливи; 35 – черешні та вишні; 115 – персика; 56 – абрикосу; 165 – агрусу; 45 – горіха. Доволі численною була і колекція декоративних культур: майже 1000 форм і сортів троянди, понад 300 різновидів хвойних дерев та кущів. Загалом симиренківська колекція налічувала понад 3 тисячі сортів, форм та видів рослин. Це була одна з найбільших у Європі колекція. Варто зазначити, що за своїм багатством видів та сортів, колекція троянд перевищувала зібрання Нікітського ботанічного саду, який було створено ще у 1812 році. І коли Антон Чехов облаштував у Ялті свою дачу, то за саджанцями троянд він звертався не у Ботсад, а до Симиренківського розсадника.

Геніальний український помолог та сортознавець Левко Си-

мирєнко впродовж кількох десятиліть за власною унікальною методикою здійснював усебічне вивчення зібраного генофонду. Він збагатив помологічні описи сортів плодів культур своїм особливим, майже художнім стилем. Симиренківські описи сортів легко виокремити з розлогого помологічного розмаїття. Є всі підстави стверджувати, що саме український учений Левко Симиренко та його послідовники є основоположниками сучасної помологічної науки, як вчення про виробничо-біологічні властивості сортів плодів культур. Адже головними об'єктами сучасної помології є передусім: продуктивність, скороплідність, високі смакові й технологічні властивості, морозо- та зимостійкість, стійкість до хвороб та шкідників. У помологічних описах Левка Симиренка та його наукової школи всі зазначені показники посідають провідне місце.

Вже наприкінці XIX століття, на підставі вивчення генофонду, зосередженого у помологічній колекції, учений завершив підготовку своєї першої помологічної праці – «Генерального каталогу». Вона побачила світ у 1901 році. В ній було описано 1300 сортів. Тогочасна садівнича наука високо поцінувала визначну наукову працю українського вченого. Відомий російський учений-помолог Василь Пашкевич писав: «Тут по суті ми маємо справжню працю з помології. Більшість помологічних характеристик зроблено так ґрунтовно, що зазначений каталог може слугувати для визначення сортів. Це перший генеральний помологічний каталог в Росії».

Через десять років була видана фундаментальна наукова праця «Кримське промислове плодівництво». Вона принесла Л. Симиренку світове визнання і славу. І не дивно, що навіть не повному обсязі (дослідник замислив її як тритомне видання) праця зацікавила кількох європейських видавців, і автору надійшло кілька реальних пропозицій щодо її перекладу. Навіть зі 125-літньої відстані вона видається найбільшим не лише вітчизняним, а й світовим досягненням помолого-садівничої науки XX століття.

Попереду ще була замислена ученим унікальна помологічна праця, яку він вважав головною справою свого життя, – тритомна «Українсько-російська помологія». Її він завершив напередодні вбивства більшовицькими бандитами у перші місяці захоплення влади на Черкащині. Через сорок років після загибелі видатного вченого її було видано під назвою «Помологія» великим накладом (понад 25 тис. примірників) Українською академією сільськогосподарських наук упродовж 1961–1963 років. Ця праця й нині з успіхом репрезентує українську садівничу науку у світі й для багатьох поколінь вітчизняних садів-

Інститут помології ім. Л. П. Симиренка

ників-науковців і практиків лишається невичерпним джерелом вивчення садівництва.

До золотого фонду не лише вітчизняного, а й світового садівництва, як величезне надбання садівничої науки увійшли наукові засади створення високопродуктивних насаджень, формування сортів та дерев, технології догляду за садом, удобрення, утримання та обробки ґрунту в насадженнях. Величезною заслугою українського ученого є обґрунтування, розробка та пропаганда ідеї зрошувального садівництва. Далекоглядний учений понад сто років тому розглядав зрошення як головну передумову успішного, високоприбуткового промислового садівництва.

З-поміж найвидатніших помологів світу він перший звернув увагу на необхідність вивчення імунітету сортів плодкових культур. Нині цей показник став визначальним і у селекційних програмах, і в доборі сортів для промислових насаджень.

Левко Симиренко завжди обстоював ідею природно-сортного районування і формування загального сортименту для вельми строкатих ґрунтово-кліматичних регіонів нашої країни. Сортимент, рекомендований ученим на підставі глибокого вивчення сортів, витримав перевірку часом. Деякі сорти, передусім славетний вітчизняний сорт яблуні Ренет Симиренко, який донині лишається провідним промисловим сортом, добре вивчені та рекомендовані для багатьох природно-кліматичних зон

не лише в Україні, а й за кордоном.

Водночас український учений був прибічником постійного оновлення сортименту промислових насаджень як основи для подальшого розвитку садівництва. Він закликав науковців і практиків вести ретельний пошук універсальних, високо адаптованих сортів, які можна було б використовувати у найрізноманітніших природно-кліматичних зонах. Практика останніх десятиліть багатьох країн світу підтверджує перспективність такої думки. Адже новітні сорти світової селекції, на яких нині базується суперінтенсивне промислове садівництво світу, доводить справедливість висновків, теоретичних ідей і передбачень геніального українського вченого.

Ще за життя вітчизняного садівничого велета високо оцінили за його заслуги перед світовою наукою. Його обрали почесним членом майже всіх європейських наукових садівничих та помологічних товариств, зокрема Французького. Це була найвища честь. У тогочасній Російській імперії так високо вшанували лише одного Левка Симиренка. Саме Французьке помологічне товариство в 1894 році присудило йому почесну Золоту медаль, на якій були викарбувані такі слова: «Ученому з когорти тих, хто найбільше посприяв розвитку садівництва своєї країни».

Якщо підсумувати науковий доробок українського ученого світового рівня Левка Симирен-

ка, то його внесок у формування в нашій країні унікальної наукової школи та розвиток вітчизняного промислового садівництва, можна дійти висновку, що з кінця 80-х років XIX століття до його трагічної загибелі помологічний розсадник на Платоновій хуторі відіграв роль справжньої наукової установи. Його справді можна вважати першою садівничою Академією України. Адже обсяг зробленого геніальним ученим садівником та помологом Левком Симиренком у царині садівництва не під силу навіть величезним науковим колективам і перевищує здобутки численних науково-дослідних установ радянського періоду.

Провідний російський учений-садівник та помолог, майбутній співробітник славетного Вавиловського інституту рослинництва у Петербурзі, академік Василь Пашкевич писав: «Є всі підстави розглядати сади і розсадники Л. П. Симиренка як величезну помологічну станцію з багатющим досвідом, з якого ніщо не повинно бути втрачене для вітчизняного садівництва». А секретар Всеросійського товариства садівництва генерал Василь Гомілевський, як настанову для нащадків, які мали б цінувати колосальний творчий спадок геніального українського вченого, сказав: «Щаслива країна, в якій живуть і працюють такі трударі, яким є Л. П. Симиренко».

На жаль, байдуже ставлення нинішньої офіційної влади у вже незалежній від Російської імперії Україні до національного надбання, яким є величезний творчий спадок кількох поколінь видатної української родини Симиренків у царині вітчизняної садівничої науки та промислового садівництва не дозволило на державному рівні відзначити справжнє свято української садівничої науки – 130-ліття від дня створення всесвітнього виміру помологічного розсадника Левка Симиренка. Ба більше: малопатріотичне та малокомпетентне наукове чиновництво з Національної академії аграрних наук (НААН) напередодні ювілею завдало нищівного удару по славетній Симиренківській установі, ліквідувавши унікальний Інститут помології, перетворивши його в ординарну обласну дослідну станцію. Будемо сподіватися, що ця прикра помилка буде колись виправлена і славетний помологічний розсадник Симиренка, відомий як Інститут помології на Платоновій хуторі стане складовою частиною Національного історико-культурного заповідника «Родини Симиренків».

Петро ВОЛЬВАЧ,
академік УЕАН, доктор філософських наук, член НСПУ, дійсний член НТШ,
лауреат премії ім. Л. П. Симиренка НАН
України, симиренкознавець

ПРЕЗЕНТОВАНО УНІКАЛЬНИЙ ПРОЕКТ

У Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара» представили багаторічну роботу проекту «Моя Україна. Берви» – антологію народної музики, яка зберігає автентичність, репрезентує все жанрове та мелодико-ритмічне багатство творів традиційної культури певного регіону України.

Мистецький проект «Моя Україна. Берви» реалізований агентством «Арт Велес» у співпраці з Міністерством культури України.

Збірка проекту представлена на 10 CD, які містять збережені давні записи традиційної пісні, записи зразків, що зникають і видання музичної антології традиційної музики України. Ця антологія є справжньою музичною енциклопедією української традиційної культури в сучасному поліграфічному оформленні та дизайні. До кожного диску додається кольоровий буклет на 24 сторінки з текстами українською мовою та давніми фотографіями.

Міністр культури України Євген Нищук зазначив, що цей надзвичайно важливий проект має складну та тривалу історію реалізації, робота над яким почалася ще в першу його каденцію міністром у 2014 році, до якої долучилися знані фольклористи, музикознавці та краєзнавці.

«Насправді, результат цього проекту є надбанням усього нашого народу, надбанням цілої країни, це, зрештою, історія України, яка передається через народні пісні та музику. Задля створення цієї антології тривала копійка робота фольклористів у експедиціях, які відвідали майже всі куточки нашої країни. Окрім того, записи робилися також у регіонах, які наразі перебувають поза межами кордонів України», – розповідає Євген Нищук.

Міністр культури також висловив переконання, що такі проекти є певною мотивацією для вивчення народного мистецтва з метою його збереження та, зокрема, введення до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО як найцінніших надбань нації.

«І наше Міністерство культури готове працювати в цьому напрямі. Адже це те, що зберігає нас як народ, як націю, як державу. Ці диски потраплять до навчальних і мистецьких закладів, мистецтвознавців та поціновувачів української культури. Я переконаний, що кожному українцю, який почує ці мелодії, стане зрозуміло, хто він є і за що вболіває», – сказав Євген Нищук.

«Збереження нашого минулого саме у фольклорі дуже важливе, адже українці це не тільки козаць-

ка держава, а ще й співоча нація, яка може спілкуватися не словами, а піснями», – додав Петро Гончар, директор Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара».

Програма кожного диску, який присвячений певному історико-етнографічному регіону України, складається з фонограм, відібраних із «врятованих» оцифрованих фоноархівів, експедиційних записів та записів зібрань різних профільних інституцій.

Антологія містить такі диски: 1. Берви. 2. Полісся. 3. Карпати. 4. Поділля. 5. Наддніпрянщина. 6. Південь. 7. Прикарпаття. 8. Полтавщина. 9. Слобожанщина. 10. Українські етнічні землі за кордоном.

Авторами розділів є найавторитетніші науковці – етномузикологи і фольклористи з усієї України:

розділ «Карпати» – доктор мистецтвознавства, науковий керівник проекту Михайло Хай, «Прикарпаття» – доктор мистецтвознавства, провідний науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнології імені Максима Рильського Національної академії наук України Софія Грица, «Наддніпрянщина» – кандидат мистецтвознавства Олена Мурзіна, «Слобожанщина і Донщина» – кандидат мистецтвознавства, викладач Харківського університету Віра Осадча, «Берви» – титульний диск – доктор мистецтвознавства Богдан Сюта, «Полісся» – кандидат мистецтвознавства Ірина Клименко, «Полтавщина» – кандидат мистецтвознавства, викладач Національної музичної академії України ім. П. Чайковського Євген Єфремов та інші.

Самі аудіофайли є у вільному доступі на сайті <http://bervy.org.ua/>.

ПЛАСТИЛІНОВИЙ МАГНЕТИЗМ

Відкриття виставки «Пластиліновий живопис» у Львові в арт-галереї на вулиці Северина Навівайка стало подорожжю в мистецьку казку. Атмосферу свята створили живопис із пластиліну львівської художниці Алли Вострякової та виступ музичної рідної групи з Києва «Ріки нот» – Ольга (гітара) і Руслан (флейта, скрипка) Коробанів та Ірини Дживаго (клавіші). Прозвучали авторська музика Ольги, імпрізації Руслана та Ірини, вірш «Гармонія Всесвіту» Наталії Веселицької. Від проекту «Сад Любові та Радості України – країни Здійснення Мрій» Алла Вострякова отримала подарунок – Янгола-Охоронця.

Характерними рисами 17 картин різноманітної тематики є неординарність, витонченість, індивідуальний почерк. Картини схожі на полотна, написані олією,

Алла Вострякова

але це пластилін! А. Вострякова подарувала гостям виставки дивовижні почуття.

Наталія ВЕСЕЛИЦЬКА, Ірина ДЖИВАГО

ЕСТАФЕТА ПОКОЛІНЬ

«Щедрий Миколай-2017 в саду Любові та Радості» – це зимовий захід Всеукраїнського мистецького фестивалю «Україна – країна Здійснення Мрій», який відбувся за участю шкіл №№ 138, 106, 27, 97, 25,

139-ї Шевченківського району міста Києва та студії образотворчого мистецтва «Колорит» школи мистецтв імені М. Д. Леонтовича (керівник Надія Сердюк). Представлено вісім різнопланових композицій.

Це й реалізація авторського проекту Наталії Веселицької «Сад Любові та Радості України – країни Здійснення Мрій» як проекту Шевченківського району і спеціалізованої школи I–III ступенів № 138 природничого циклу (директор О. Адамчук).

Захід урочисто відкрито в столичному Музеї видатних діячів української культури як районний семінар для вчителів образотворчого мистецтва, мистецтва, музичного мистецтва, педагогів-організаторів Шевченківського району Києва. Відбулися святковий концерт, подорож виставкою, майстер-клас зі створення Янгола-Охоронця.

МІСТ ЄДНАННЯ НЕПЕРЕМОЖНИХ

Відкрито третю Міжнародну виставку «Єдині та Незалежні: міст Єднання», присвячену дням республіки Македонія в Україні та приурочену до Дня ліквідатора наслідків аварії на ЧАЕС.

Світлана СОКОЛОВА

Цей варіант експозиції розгорнутий в Національному науковому центрі радіаційної медицини НАМН України. У виставці беруть участь знані художники – А. Адамчук, І. Анікін, Є. Гула, І. Гладких, Т. Діденко, Ю. Дрюченко, М. Нечвоглот, А. Марчук, Ж. Шанаєв, А. Гайдамака, А. Бреус, Н. Володина-Панченко, Ю. Пшеничний, Ю. Шевченко, М. Шелест.

Тут виставлено полотна, створені у 1986 році в зоні відчуження, зокрема, портрети чорнобильців (автор Ю. Дрюченко – голова Асоціації членів НСХУ – учасників ліквідації аварії на ЧАЕС). Шість із восьми портретованих віддали своє життя, рятуючи людство.

Проект «Сад Любові та Радості України – країни Здійснення Мрій» представляє «Новітній Козацький прапор України», що символізує силу і непереможність України. До його створення долучилися учні спеціалізованих шкіл №№ 138 і 106 I–III ступенів Шевченківського району міста Києва, бійці АТО, митці, вчителі музики, образотворчого та інших видів мистецтв, зокрема, педагоги-організатори Шевченківського району Києва.

Новітній Козацький прапор

Анатолій Чумак, директор Інституту клінічної радіології ННЦРМ; Жанна Ярошенко, Юрій Дрюченко, посол Македонії Столе Змейкоскі, Наталія Веселицька та Валерій Козловський

Юрій Дрюченко з дружиною

На прапорі можна знайти, зокрема, медальйон чорнобильця-ліквідатора Жоржа Шанаєва.

Куратор проекту від одного з організаторів виставки, Українського фонду культури, заступник голови правління фонду Валерій Козловський сказав: «Україна і Республіка Македонія переживають непрості часи становлення, але ми віримо, що обидві країни прийдуть до світлого майбутнього. Важливо, щоб, як на цій виставці, дві країни були поруч, розуміли і горе, і щастя одне одного».

Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Македонія в Україні Столе Змейкоскі подякував медпрацівникам за те, що вони рятують життя людей і продовжив думку, висловлену В. Козловським: «Є багато спільного між Македонією та Укра-

їною. Я вдячний Українському фонду культури та художникам, які зробили ці картини. Вони показують красу та історію Македонії. Сподіваюся, що завдяки цим роботам вона стане набагато ближчою українцям».

«Є проблема, яка не зникла: життя людей, ліквідаторів, але є і сьогоднішнє радісне життя з глибоким небом, яке тут змальоване світлими і яскравими фарбами, – каже Жанна Ярошенко, головний лікар клініки ННЦРМ. – Потрібно бачити позитивне у житті, це сприяє оздоровленню людини. Ці позитивні картини, написані людьми, які пережили Чорнобиль, надиха-

Дитяча робота «Перемога»

тимуть людей на краще. Особливо композиція з Деревом нового життя, бо козаки, які там зображені, – це ті герої, які захищають Україну».

Фото Євгена ГУЛИ та Юрія ДРЮЧЕНКА

